

Raad van Advies
van Curaçao

Jaarverslag 2015

Raad van Advies
van Curaçao

Jaarverslag 2015

Inhoudsopgave

Voorwoord	6
1. De Raad van Advies en openbaarheid	8
1. Democratie als grondslag voor openbaarheid van overheidsinformatie	9
2. Grondslag voor een recht op toegang tot overheidsinformatie in verdragen	9
3. De ontwikkeling in Nederland ten aanzien van het recht op informatie en het wetsvoorstel 'open overheid'	9
4. Uitwerking van het recht op informatie in nationale wetgeving	10
5. De Raad van Advies en openbaarheid	14
6. Aanbevelingen	16
2. De Raad van Advies	18
De wettelijke grondslag van de Raad van Advies van Curaçao	19
Een Hoog College van Staat	19
De taak van de Raad van Advies	19
De samenstelling van de Raad	20
Benoeming, herbenoeming en ontslag in het algemeen	20
De inrichting van de werkzaamheden van de Raad	21
De ambtelijke ondersteuning	21
3. De leden van de Raad van Advies van Curaçao	22
Benoeming van de leden van de Raad van Advies van Curaçao in de praktijk	23
Mutaties in de samenstelling in 2015	24
4. De werkzaamheden van de Raad van Advies	26
De vergaderingen van de Raad	27
Vorbereiding in werkgroepen van de Raad	28
De wijze van besluitvorming	29
Toetsingskader bij wetgevingsadvisering	30
Vaste dicta van de Raad	32
Advisering over initiatiefontwerplandsverordeningen	32
5. De adviestaken van de Raad in de praktijk	34
Productie van de Raad	35
Het wetgevingstraject betreffende ontwerplandsverordeningen	39
Doorlooptijd van de adviezen	39
Verzoeken om spoedadvies	39
Kwaliteit van wetgeving	39
6. Contacten van de Raad	40
1. Reguliere contacten	41
Hare Excellentie de Gouverneur	41
Staatsraad van het Koninkrijk	41
De Raad van Ministers	41
De Minister-President	41
De minister van Financiën	41
Het Ministerie van Financiën	41
Het Ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening	41
Het Ministerie van Algemene Zaken	41
Evaluatiecommissie Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten	42
Raad van Advies van Sint Maarten	42
De Vicepresident van de Raad van State	42
Overleg tussen de vier adviesraden van het Koninkrijk	42
Werkbezoek Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix	42
De president van de Hoge Raad	42

2. Bijzondere contacten	43
Forumdiscussie	43
De media	43
7. De ambtelijke ondersteuning van de Raad van Advies	44
Inleiding	45
De secretaris	46
Het Secretariaat van de Raad van Advies	46
Organisatie	47
Kennisbeleid en opleidingen	47
Ambtelijke contacten	47
8. Zelfstandigheid van de Raad	48
Begrotingsautonomie	49
Zelfstandig personeelsbeheer	49
9. Een aantal adviezen nader belicht	50
A. Ontwerplandsverordening houdende financiële regels voor overheidsentiteiten (Landsverordening optimalisering overheidsgelieerde entiteiten 2015)	51
1. Doelstelling van het ontwerp	51
2. De voorgestelde wijze om het doel te bereiken	52
3. Afwijken van algemene regels	52
B. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering en de Landsverordening Algemene Weduwen- en wezenverzekering	54
1. De rechtsgrond van "een voorziening in nood van ouden van dagen"	54
2. Voornemens van de regering voor wat betreft de Lv AOV en de Lv AWW	54
3. Grondrechten	55
C. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren	57
1. Voorbereidings- en uitvoeringstraject	57
2. Overheidsdienaren met een overeenkomst naar burgerlijk recht	57
10. Communicatie	58
Openbaarmaking van de adviezen	59
De website van de Raad van Advies	60
11. Bijlagen	62
A. Samenstelling van de Raad van Advies van Curaçao	63
B. De werkgroepen van de Raad van Advies van Curaçao	64
C. Gedragsregels van de Raad van Advies van Curaçao ter zake omgaan met tegenstrijdige belangen	65
D. Nevenfuncties en nevenwerkzaamheden van de Ondervoorzitter en de leden van de Raad van Advies van Curaçao in het jaar 2015	67
E. Door de Raad van Advies te gebruiken vaste dicta	69
F. Gebruik van zwaardere dicta	72
G. Het wetgevingstraject betreffende ontwerplandsverordeningen	73
H. Organogram en samenstelling van het Secretariaat van de Raad van Advies van Curaçao	76

Voorwoord

VOOR U LIGT HET JAARVERSLAG VAN DE RAAD VAN ADVIES OVER HET JAAR 2015. HIERIN VINDT U EEN GOED BEELD VAN DE TAKEN, DE WERKWIJZE, DE LEDEN, DE UITGEBRACHTE ADVIEZEN, DE WIJZE VAN ADVISERING EN NOG MEER.

In een democratische rechtsstaat vormen transparantie en openbaarheid een belangrijk onderdeel van het goed functioneren van die rechtsstaat. Daar waar de gemeenschap steeds complexer wordt, treden transparantie en openbaarheid steeds meer naar voren. Bovendien is met de razendsnelle ontwikkeling van de informatie- en communicatietechnologie en met de grote mate van toegankelijkheid hiervan voor het grote publiek door middel van onder andere sociale media de toegang tot informatie zeer laagdrempelig geworden. Alles kan opgezocht worden en iedereen kan getraceerd worden. Communicatie geschiedt supersnel en het maatschappelijk handelen voltrekt zich steeds meer via deze nieuwe communicatielijnen. Steeds meer publiceren traditioneel afgeschermdes organisaties binnen een grenzeloze communicatiewereld ongevraagd via het internet. Denk hierbij aan businessplannen, onderzoeken, visie en strategie, werving van personeel, organisatiestructuur, enzovoort. Deze nieuwe openheid schept vertrouwen, laat zien dat er niets te verbergen valt en creëert begrip voor dat deel dat in de meeste gevallen wel in het bedrijfs- en commercieel belang geheim en vertrouwelijk moet blijven.

Ook de publieke sector volgt de initiatieven van de private sector. De overheid maakt ook steeds meer gebruik van ICT en streeft daarmee tevens naar meer efficiëntie, participatie, transparantie en openheid. Denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheid om belastingen elektronisch af te handelen of de beraadslagingen van de volksvertegenwoordiging, de Staten, direct live via sociale media te volgen.

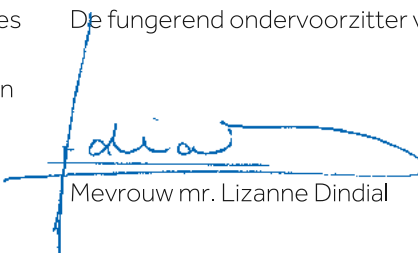
De voornaamste taak van de Raad van Advies is inzake voorgestelde (initiatief)wetgevingsproducten adviserend op te treden naar de regering dan wel naar de Staten toe. Het is daarom niet meer dan logisch dat ook de Raad niet ontsnapt aan de ontwikkelingen van deze tijd, waarbij met name transparantie en openbaarheid van de adviezen van de Raad een steeds prominentere rol krijgen. Denk maar aan de website van de Raad van Advies, www.raadvanadvies.cw die geraadpleegd kan worden ter kennisneming van adviezen over de verschillende ontwerp-landsverordeningen, ontwerp-landsbesluiten, houdende algemene maatregelen, en initiatiefontwerp-landsverordeningen.

Daar de Raad van Advies een Hoog College van Staat is, zijn diens taken wettelijk verankerd en zijn de termijnen waarbinnen uitgebrachte adviezen openbaar gemaakt mogen worden, duidelijk bepaald. De vraag die steeds luider klinkt, is of deze termijnen voor openbaarmaking en ook door wie dat gedaan wordt, nog wel passen in deze tijd van razendsnelle informatievoorziening. Het niet direct beschikbaar zijn van de adviezen van de Raad van Advies kan leiden tot onbegrip van de zijde van het publiek en met name van de pers, hetgeen op zijn beurt kan leiden tot desinteresse van de burger voor onderwerpen en ontwikkelingen die juist ten bate van de gemeenschap dienen te komen. Bovendien kunnen onbegrip en desinteresse leiden tot een verzwakking van de

toezichtsrol van een actieve gemeenschap op het overheidshandelen, hetgeen onontbeerlijk is binnen een goed en adequaat openbaar bestuur. Het moge duidelijk zijn dat het geen onwil is maar dat de Raad zich niet anders kan gedragen dan zoals dit voor de Raad wettelijk is voorgeschreven. De Raad heeft wel begrip voor de kritiek en is van mening dat hier aandacht aan besteed moet worden. Ik verwijs in dit kader graag naar het thema van dit jaar in hoofdstuk 1 "De Raad van Advies en openbaarheid".

Ten slotte wil ik nog het volgende aanstippen. De Raad is de mening toegedaan dat bij openbaarmaking van de adviezen het publiek, al of niet door middel van de pers, degelijk kennis neemt van de adviezen en er iets mee doet. Niet alleen ter ontwikkeling van zijn eigen ervaring, het verruimen van de maatschappelijke kennis, het meegaan met nieuwe ontwikkelingen en het inzicht verkrijgen in de totaliteit, maar ook om zijn stem te laten horen opdat zijn vertegenwoordiger in de Staten dit opneemt en daadwerkelijk een bijdrage levert aan het debat bij de behandeling van aangeboden nieuwe regelingen of anders bij de behandeling van onderwerpen van maatschappelijk belang. Alleen op deze wijze kan goed en adequaat bestuur worden gewaarborgd, zal de democratie goed werken en krijgt de gemeenschap goede en gebalanceerde regelgeving.

De fungerend ondervoorzitter van de Raad van Advies,

Mevrouw mr. Lizanne Dindial

Hoofdstuk 1

DE RAAD VAN ADVIES EN OPENBAARHEID

1. DEMOCRATIE ALS GRONDSLAG VOOR OPENBAARHEID VAN OVERHEIDSINFORMATIE

De verplichting tot openbaarheid van overheidsinformatie dient beschouwd te worden als een uitvloeisel van zowel de rechtsstaatgedachte als het idee van de democratie. De rechtsstaatgedachte is dat elk overheidshandelen dient te berusten op een wettelijke grondslag. De openbaarheid van overheidsinformatie vindt een wettelijke grondslag in artikel 91 van de Staatsregeling van Curaçao (hierna: Staatsregeling). In het betreffende artikel wordt bepaald dat de overheid bij de uitvoering van haar taak openbaarheid betracht. Hiermee wordt aangegeven dat openbaarheid van overheidsinformatie beschouwd wordt als een noodzakelijk element van onze democratische rechtsstaat. De burger wordt rechte de mogelijkheid geboden om voor zijn oordeelsvorming zicht te krijgen op het handelen van de overheid en te weten wat daarbij zijn waarborgen, rechten en plichten zijn. Het een en ander teneinde het democratische karakter van de instellingen en het vertrouwen van het publiek in het bestuur te versterken en de burgers in staat te stellen te functioneren in het democratisch proces. Een democratische regering is immers gebaseerd op de wil van het volk. De mate waarin de burger in onze democratische rechtsstaat de toegang krijgt tot overheidsinformatie, bepaalt zijn mogelijkheden om op basis van een vrije meningsvorming en meningsuiting invloed uit te oefenen op de politieke machtsuitoefening. In dat opzicht dient de toegang tot overheidsinformatie ook als een fundamenteel recht van de burger te worden beschouwd.

2. GRONDSLAG VOOR EEN RECHT OP TOEGANG TOT OVERHEIDSINFORMATIE IN VERDRAGEN

Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (hierna: EVRM) en het Internationaal verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (hierna: IVBPR) spelen een belangrijke rol in de bescherming van de publieke toegang tot overheidsinformatie. Deze verdragen bieden de burgers van de aangesloten landen, in het geval zij op dit gebied onvoldoende bescherming genieten door het nationale recht, de mogelijkheid een beroep te doen op het recht tot de bescherming van de publieke toegang tot overheidsinformatie in deze verdragen. Deze mogelijkheid is ook voor de Curaçaose rechtsorde van groot belang.

De Curaçaose rechter kan indien dat nodig mocht zijn, rechtstreeks toetsen aan de grondrechten in het EVRM en het IVBPR en zal ook hieraan gelet op artikel 94 van de Grondwet voorrang moeten geven.

Opgemerkt moet worden dat het recht op publieke toegang tot overheidsinformatie niet expliciet is geregeld in de genoemde verdragen. In de genoemde verdragen is de mogelijkheid voor de ontwikkeling van een grondslag van een recht op publieke toegang tot overheidsinformatie gevonden in artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR. De betreffende artikelen voorzien zelf niet in een recht tot openbaarheid en toegankelijkheid van overheidsinformatie. Echter, in de jurisprudentie is een direct en indirect verband gelegd met de ontvangst-vrijheid uit de vrijheid van meningsuiting in artikel 10 van het EVRM en het garingsrecht¹ geregeld in artikel 19 van het IVBPR. In dat kader is ook het recht van vrije meningsuiting in artikel 10 van het EVRM gekoppeld aan het garingsrecht geregeld in artikel 19 van het IVBPR.

3. DE ONTWIKKELING IN NEDERLAND TEN AANZIEN VAN HET RECHT OP INFORMATIE EN HET WETSVORSTEL 'OPEN OVERHEID'

In Nederland is thans het wetsvoorstel Wet Open Overheid (hierna: WOO²) aanhangig dat de Wet openbaarheid van bestuur zal vervangen. Het doel van de WOO is de bevordering van transparantie van (semi)overheden in lijn met internationale ontwikkelingen. In deze wet wordt met zoveel woorden bepaald dat ook de Staten-Generaal onder de reikwijdte van de WOO komt te vallen. In de memorie van toelichting wordt dit onder meer als volgt gemotiveerd: *"Nog meer dan voor andere organen het geval is, is openbaarheid voor het parlement van essentieel belang. Artikel 66 van de Grondwet erkent dit belang, garandeert dat vergaderingen openbaar zijn en reguleert wanneer met gesloten deuren wordt vergaderd en besloten."*

¹ Het garingsrecht houdt in dat eenieder de vrijheid heeft om inlichtingen en denkbeelden te ontvangen of op te sporen. Het uitgangspunt is dat het garingsrecht in artikel 19 van het IVBPR deel uit maakt van het recht op vrije meningsuiting in artikel 10 van het EVRM.

² Kamerstuk 33.328 nr. A, Eerste Kamer.

In artikel 3.3 (Actieve openbaarmaking van categorieën informatie) van de WOO wordt voorts bepaald dat, behoudens enig in de wet genoemd belang om niet openbaar te maken, een orgaan openbaar maakt:

- adviezen van adviescolleges of -commissies tezamen met de adviesaanvragen en -voorstellen;
- convenanten, beleidsovereenkomsten en andere soortgelijke afspraken van een orgaan met een of meer wederpartijen;
- agenda's, besluiten en besluitenlijsten van vergaderingen van de ministerraad [...].

De (internationale) ontwikkelingen die geleid hebben tot de WOO hebben ook hun weerslag op Curaçao en de WOO mag derhalve geacht worden enige reflexwerking te hebben bij de uitleg van de Landsverordening openbaarheid van bestuur Curaçao (A.B. 2010, no. 87) (hierna: LOB) in die zin dat de bepalingen van de LOB zodanig ruim moeten worden uitgelegd dat de ook door de LOB beoogde transparantie en openheid van de overheid ook hier te lande ten volle in de praktijk ten uitvoer worden gebracht.

4. UITWERKING VAN HET RECHT OP INFORMATIE IN NATIONALE WETGEVING

a. De LOB

Zoals eerder gesteld in paragraaf 1 is het recht op informatie neergelegd in artikel 91 van de Staatsregeling waarin staat dat "de overheid bij de uitvoering van haar taak openbaarheid betracht" doch met de aanvulling "volgens regels bij landsverordening te stellen". Voor Curaçao is aan voornoemde verplichting voldaan door invoering van de LOB.

De LOB strekt ertoe het geheel van informatie dat bij het bestuur berust, in beginsel voor iedereen toegankelijk te maken. Het uitgangspunt daarbij is dat de overheid transparant dient te zijn in de wijze waarop zij haar publieke taken vervult. In dat kader dient de overheid "openheid" en "openbaarheid" te betrachten. Volgens de memorie van toelichting bij deze landsverordening dient onder het begrip "openheid" te worden verstaan de positieve gezindheid van het bestuur tot het verstrekken van informatie aan de maatschappij. Deze positieve gezindheid is vormgegeven in de verplichting tot het verstrekken van informatie door het bestuursorgaan bij de uitvoering van zijn zaak (artikel 2 van de LOB). Volgens de memorie van toelichting vindt het begrip "openbaarheid" zijn vertaling in de openbaarmaking van documenten als volledige vorm van informatieverstrekking.

b. Actieve en passieve openbaarmaking van documenten betreffende wet- en regelgeving

In de LOB wordt onderscheid gemaakt tussen het verstrekken van informatie op verzoek van de burger, de zogenaamde passieve openbaarheid, en het verstrekken

van informatie uit eigen beweging, de zogenaamde actieve openbaarheid. In artikel 3 van de LOB wordt bepaald tot welke informatie de burger toegang kan verzoeken. Die informatie dient toegankelijk te zijn voor zover de LOB of andere wetgeving niet bepaalt dat de gevraagde informatie niet geschikt is om openbaar te worden gemaakt. Bij de actieve openbaarheid (artikel 8 van de LOB) wordt een actief optreden van het bestuur verondersteld. Het uitgangspunt hierbij is dat het bestuur informatie verschaft zolang dit in het belang is van een goede en democratische bestuursvoering. Een goede, actieve voorlichting is immers een basisrecht en een belangrijk aspect van goed bestuur. Bovendien verhoogt een goede communicatie van de zijde van het bestuur de tevredenheid van de burger over de dienstverlening en versterkt ze het vertrouwen in de openbare instellingen. De bestuursorganen zijn dus op grond van de LOB verplicht informatie te verstrekken tenzij de uitzonderingen en beperkingen van de LOB zich daartegen verzetten. Als gevolg van de beperkte regeling van de informatieverstrekking in de LOB heeft deze verplichting thans nog een betrekkelijk onbepaalde inhoud.

c. Beperkingen op de openbaarheid

Onbeperkte openbaarheid is niet mogelijk. In de artikelen 11 en 12 van de LOB wordt bepaald in welke gevallen het verstrekken van informatie ingevolge de LOB achterwege kan blijven. Wat de weigeringsgronden betreft, genoemd in artikel 11 van de LOB, is het de vraag of de in de LOB genoemde weigeringsgronden voldoende houvast bieden om te voorkomen dat openbaarmaking op oneigenlijke gronden wordt tegengehouden.

Artikel 11 van de LOB luidt:

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze landsverordening blijft achterwege voor zover dit: a. de eenheid van de regering, bedoeld in artikel 31 van de Staatsregeling van Curaçao, zou kunnen schaden; b. de veiligheid van het Land zou kunnen schaden; c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld.
2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze landsverordening blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:
 - a. de economische of financiële belangen van het Land;
 - b. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
 - c. de inspectie, controle of het toezicht door of vanwege bestuursorganen;
 - d. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
 - e. het belang dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
 - f. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden;
 - g. de betrekkingen van Curaçao en van het Koninkrijk met andere staten of internationale organisaties.

Artikel 12 van de LOB luidt:

1. In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over tot personen herleidbare beleidsopvattingen. Onder intern beraad wordt verstaan het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan dan wel een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor die bestuurlijke aangelegenheid. Onder tot personen herleidbare beleidsopvatting wordt verstaan een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten.
2. Op adviezen van een ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie is het in het eerste lid gestelde van overeenkomstige toepassing. Onder ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie wordt verstaan een commissie met als taak het adviseren van een of meer bestuursorganen, die geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit ambtenaren tot wier functie behoort het adviseren van het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren over de onderwerpen die aan die commissie zijn voorgelegd.

Volgens de toelichting op artikel 11 van de LOB zijn er belangen die kunnen gaan boven het publieke belang van informatieverstrekking. Zoals opgenomen in de toelichting dient bij afwijzing de beslissing te zijn gemotiveerd. Het eerste lid van artikel 11 van de LOB bevat de zogenaamde absolute uitsluitingsgronden en het tweede lid de zogenaamde relatieve uitsluitingsgronden. De absolute uitsluitingsgronden geven aan in welke gevallen een bestuursorgaan informatieverstrekking achterwege laat. Het bestuur hoeft in dit geval *alleen* te onderzoeken of één van de limitatief opgesomde belangen in het geding is. Is het antwoord bevestigend, dan dient openbaarmaking achterwege te blijven. Volgens de toelichting op artikel 11 van de LOB zal in het geval blijkt dat de beslissing de rechterlijke toetsing niet kan doorstaan, de toetsing aan de relatieve uitsluitingsgronden in werking treden. De relatieve uitsluitingsgronden gaan dus minder ver dan de absolute. Er vindt in beginsel een afweging plaats tussen het in de wet vastgelegde publieke belang van het verstrekken van informatie (de openbaarheid van bestuur als rechtsbeschermingsbeginsel) en het betrokken door de wet beschermde belang. Als de relatieve uitsluitingsgronden zich voordoen, zal de belangenafweging zich toespitsen op de gewichtstoekenning aan de belangen die in die uitzonderingsgronden zijn verwoord.

Met name bij de toepassing van de relatieve uitsluitingsgronden zullen geschillen kunnen ontstaan tussen de overheid en de informatie zoekende burger. Volgens de memorie van toelichting op artikel 5 van de LOB kan de verzoeker bij een afwijzing een gerechtelijke procedure starten.

In dit kader is noemenswaardig een recent vonnis van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba inzake een verzoek om informatie in de zin van de LOB (artikel 78c van de Landsverordening administratieve rechtspraak)³. Daarin wordt onder meer het volgende gesteld.

3. "Aan de beschikking van 8 juni 2015 heeft de minister ten grondslag gelegd dat, nu de desbetreffende documenten zijn opgesteld in het kader van een wetgevingsproces en de minister deze onder zich heeft in zijn hoedanigheid van onderdeel van de formele wetgever, deze documenten niet zien op een bestuurlijke aangelegenheid, als bedoeld in artikel 1, aanhef en onder c, van de Lob, en de minister geen bestuursorgaan is, als bedoeld in artikel 1, aanhef en onder a, van de Lob.
4. Het Gerecht heeft overwogen dat de Lob een brede doelstelling heeft, te weten de burgers in de gelegenheid te stellen besluitvormingsprocessen te doorzien. In dit licht bezien vormt het tot stand brengen van wetgeving, [...], bij uitstek een bestuurlijke aangelegenheid en bestaat geen grond om de door de minister voorgestane, beperkende uitleg van de term 'bestuurlijke aangelegenheid' hier te volgen.

Eveneens in dit licht bezien moet onder "de minister die het rechtstreeks aangaat" worden verstaan: de minister die de betrokken documenten feitelijk onder zich heeft. Voorts is er geen bijzondere wetgeving, op grond waarvan voor documenten, die een rol spelen bij de totstandbrenging van formele wetgeving, de Lob buiten toepassing dient te blijven, aldus het Gerecht.

5. De minister betoogt dat het Gerecht, door te overwegen dat de desbetreffende documenten een bestuurlijke aangelegenheid in de zin van de Lob betreffen, heeft miskend dat deze zijn opgesteld in het kader van een wetgevingsproces.

³ Uitspraak van 8 april 2016, ECLI:NL:OGHACMB:2016:12 HLAR 74649/15.

5.1. Uit artikel 3, eerste lid, van de Lob vloeit voort dat de Lob van toepassing is op documenten, die informatie bevatten over een bestuurlijke aangelegenheid. Documenten, opgesteld in het kader van een wetgevingsproces, zijn niet uitdrukkelijk van het toepassingsbereik van de Lob uitgezonderd. Voorts biedt de totstandkomingsgeschiedenis van de Lob geen steun voor het door de minister gemaakte onderscheid tussen documenten die een proces betreffen dat voorafgaand aan de totstandkoming van wetgeving plaatsvindt en andere documenten die betrekking hebben op het bestuur.

Dit onderscheid kan evenmin worden gemaakt op basis van de aard en de inhoud van de desbetreffende documenten. De documenten bevatten informatie over de aan het besluitvormingsproces in het kader van op te stellen conceptwetgeving ten grondslag liggende adviezen. Ingevolge artikel 1, aanhef en onder c, van de Lob moet onder bestuurlijke aangelegenheid mede worden verstaan de voorbereiding van de aangelegenheid. Voorts dient de term "bestuurlijk" volgens de memorie van toelichting bij de Nederlandse Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob; Kamerstukken II, 1985/9, nr. 3, p. 25) ruim te worden opgevat en heeft deze betrekking op het openbaar bestuur in al zijn facetten. De definitie van de term "bestuurlijke aangelegenheid" in de Lob komt geheel overeen met die in de Wob, waarmee de wetgever hier te lande kennelijk heeft beoogd aan te sluiten bij de Nederlandse regeling, zodat de totstandkomingsgeschiedenis van die regeling die geleid heeft tot vorenbedoelde ruimte uitleg van die term in de Nederlandse rechtspraak ook betekenis heeft voor de uitleg van dezelfde term in de Lob. Gelet op het voren overwogene heeft het Gerecht met juistheid geoordeeld dat de desbetreffende documenten betrekking hebben op een bestuurlijke aangelegenheid in de zin van de Lob. Het betoog faalt.

6. De minister betoogt voorts dat het Gerecht, door te overwegen dat hij in dit verband als bestuursorgaan in de zin van de Lob is aan te merken, heeft miskend dat hij, [...], in twee onderscheiden hoedanigheden handelt, te weten als onderdeel van de Raad van Ministers, en aldus als onderdeel van de formele wetgever, en als de minister die het rechtstreeks aangaat in de zin van de Lob. Volgens de minister heeft het verzoek [...] betrekking op documenten die kunnen leiden tot de goedkeuring door de Staten van een conceptlandsverordening [...] en strekt het aldus tot openbaarmaking van documenten die onder de verantwoordelijkheid van een orgaan van de formele wetgever vallen. Daarvoor gelden aparte openbaarmakingsregels, aldus de minister, verwijzend naar de artikelen 10 en 19 van het Reglement van Orde voor de Raad van Ministers.

6.1. Dit betoog faalt evenzeer. Ook in zoverre biedt de Lob noch haar totstandkomingsgeschiedenis grond voor het door de minister gemaakte onderscheid. Voor zover de minister betoogt dat de grondslag voor het door hem voorgestane onderscheid moet worden gevonden in het feit dat terzake aparte openbaarmakingsregels gelden, geeft dat, wat daar verder van zij, geen grond voor een ander oordeel. De in het Reglement van Orde voor de Raad van Ministers neergelegde regels voorzien evenmin in de geheimhouding van de desbetreffende documenten. In dit verband zij nog verwezen naar de toelichting op artikel 19 van dat reglement, waaruit valt af te leiden dat de Lob verplicht tot het verschaffen van informatie over bepaalde elementen van de inhoud van documenten die aan de ministerraad worden aangeboden. Voor zover de minister verwijst naar openbaarmakingsregels terzake van aan de Staten aangeboden conceptlandsverordeningen, is dat evenzeer te vergeefs nu deze zien op de desbetreffende landsverordeningen en niet op de documenten betreffende de daaraan voorafgaande besluitvorming."

5. DE RAAD VAN ADVIES EN OPENBAARHEID

a. Het belang van openbaarmaking van de adviezen van de Raad van Advies over ontwerpregelingen

De Raad van Advies heeft ingevolge artikel 64, eerste lid, van de Staatsregeling in samenhang met de artikelen 19, 20 en 21 van de Landsverordening Raad van Advies (A.B. 2010, no. 87) (hierna: Lv RvA) een wettelijke taak om zowel de regering als de Staten op verzoek of uit eigen beweging te adviseren over producten van regelgeving en over andere aangelegenheden die tot zijn werkterrein behoren.

De wetgever heeft ervoor gekozen de openbaarmaking van de adviezen van de Raad van Advies specifieker te regelen in de artikelen 27 en 28 van de Lv RvA. Met het openbaar maken van zijn adviezen biedt de Raad belanghebbenden, belangstellenden en deskundigen buiten het bestuursapparaat de mogelijkheid zicht te krijgen op het proces van beleidsvorming en wetgeving. De Raad bevordert zodoende dat burgers over relevante overheidsinformatie beschikken. De toegang tot overheidsinformatie is immers van uitermate belang geworden voor de politieke, juridische en sociale positie van de burgers. Openbaarmaking van de adviezen van de Raad dient dan ook een maatschappelijk belang. In het kader van het meer toegankelijk maken van de uitgebrachte adviezen van de Raad worden deze met instemming van de regering en de Staten op de website van de Raad (www.raadvanadvies.cw) geplaatst.

b. Rol van de minister van Algemene Zaken bij openbaarmaking van de adviezen van de Raad van Advies

De adviezen die de Raad van Advies uitbrengt aan de regering, worden geadresseerd aan de constitutionele Gouverneur. Deze adviezen zijn daardoor in eerste instantie gericht tot de verantwoordelijke ministers en daarmee ook tot de ambtelijke diensten die betrokken zijn bij de voorbereiding van ontwerpen van wettelijke regelingen. De praktijk is dat de regering deze adviezen niet actief bekend maakt. De adviezen behouden gedurende het wetgevingstraject hun vertrouwelijke karakter. In principe is het aan de minister die het advies heeft aangevraagd, om te oordelen over de opportuniteit om die aan derden te bezorgen. De LOB en de Lv RvA geven die taak aan de minister van Algemene Zaken. In artikel 10 van de LOB en artikel 27, eerste lid, van de Lv RvA wordt bepaald dat de openbaarmaking van de adviezen van de Raad van Advies geschiedt door genoemde minister. Volgens de memorie van toelichting op artikel 10 van de LOB verdient het aanbeveling dat de minister van Algemene zaken, als de coördinerende minister, de openbaarmaking van de adviezen voor zijn rekening neemt, omdat de adviezen van de Raad van Advies het werkterrein van verschillende ministers kunnen betreffen.

c. Openbaarmaking van de reactie van de regering op de adviezen bedoeld in artikel 27, eerste lid, onder a, van de Lv RvA

De Raad van Advies is niet vrij om zijn adviezen noch de reactie van de regering op die adviezen openbaar te maken. Wat betreft de adviezen over ontwerpplandsverordeningen die de Raad van Advies aan de regering uitbrengt, wordt thans in de praktijk volstaan met de door de Nederlandse Antillen sinds 1990 gevolgde praktijk. De praktijk is dat de regering bij de aanbidding van een ontwerpplandsverordening bij de Staten in de memorie van toelichting bij de betreffende ontwerpplandsverordening gemotiveerd aangeeft of het advies van de Raad van Advies al dan niet is gevolgd. Een discussievraag is of de openbaarmaking van de schriftelijke reactie van de regering op de adviezen bedoeld in artikel 27, eerste lid, onder a, van de Lv RvA, in de vorm van een 'nader rapport'⁴ verplicht moet worden gesteld zoals dat geldt voor de regering van Nederland, Aruba respectievelijk Sint Maarten.

Ter discussie dient ook te worden gesteld of thans voor de publicatie van de wetgevingsadviezen van de Raad van Advies een zogenaamde "geheime periode" nog nodig en wenselijk is. Het komt de Raad voor dat een maatschappelijk debat in alle fasen van het wetgevingstraject geboden kan zijn. Ook in de fasen van de advisering door de Raad van Advies en de schriftelijke reactie van de regering.

⁴ In de procedure van Nederlandse wetgeving is "nader rapport" de naam van een bericht dat een minister van Nederland stuurt aan de Koning naar aanleiding van een advies van de Raad van State ten aanzien van een eerder door de Koning ingediend voorstel voor een formele wet.

Zo'n maatschappelijk debat kan inhoudelijke input leveren voor genoemde fasen. Uit het oogpunt van transparantie van het wetgevingstraject kan ervoor gepleit worden om de huidige wettelijke regelingen aan te passen, opdat ook de wetgevingsadviezen van de Raad van Advies en de onderliggende ontwerpтекст waarover de Raad advies heeft uitgebracht, onmiddellijk openbaar worden.

d. Rol van de Staten bij openbaarmaking van wetgevingsadviezen

De Staten dragen ingevolge artikel 28, eerste lid, van de Lv RvA de zorg voor het openbaar maken van de adviezen van de Raad van Advies over initiatiefontwerplandsverordeningen alsmede voor een schriftelijke reactie op deze adviezen. Bedoeld worden hier de bij de Staten door een of meer leden aanhangig gemaakte ontwerpen van landsverordening voordat zij deze in behandeling nemen en voor zover de Staten dat nodig mocht oordelen nadat deze in behandeling zijn genomen. Het openbaar maken van door de Raad van Advies aan de Staten uitgebrachte adviezen geschiedt tezamen met de openbaarmaking van de schriftelijke reactie en geschiedt op de wijze zoals voorgeschreven in artikel 9, tweede lid, van de LOB (artikel 28, tweede lid, van de Lv RvA). Openbaarmaking blijft achterwege ingeval een van de in artikel 11 van de LOB genoemde uitzonderingen en beperkingen zich voordoet en indien het advies van de Raad van Advies zonder meer instemmend luidt dan wel uitsluitend opmerkingen van redactionele aard bevat (artikel 28, derde lid, van de Lv RvA).

e. Termijnen voor openbaarmaking van de adviezen van de Raad van Advies

Het tijdstip van openbaarmaking van de adviezen van de Raad is geregeld in de artikelen 27 en 28 van de Lv RvA. Volgens artikel 27, derde lid, van de Lv RvA is het tijdstip van openbaarmaking van de adviezen van de Raad van Advies aan de regering als volgt geregeld:

1. adviezen over ontwerp-landsverordeningen: gelijktijdig met de aanbieding door de Gouverneur aan de Staten ter goedkeuring;
2. adviezen over door de Staten in ontwerp goedgekeurde landsverordeningen aan de Gouverneur ter vaststelling aangeboden: gelijktijdig met de kennisgeving van de beslissing van de Gouverneur, bedoeld in artikel 80 juncto artikel 75 van de Staatsregeling;

3. adviezen over landsbesluiten, houdende algemene maatregelen en andere landsbesluiten: gelijktijdig met de afkondiging;
4. openbaarmaking van adviezen door de regering gevraagd welke niet kan geschieden zoals voorzien in het tweede lid⁵, alsmede openbaarmaking van adviezen uit eigen beweging (artikel 21 van de Lv RvA), geschiedt uiterlijk binnen zes weken na het indienen van het advies van de Raad. Daarbij worden ook openbaar gemaakt de schriftelijke reactie en, in voorkomend geval, de aan de Raad voorgelegde tekst alsmede het landsbesluit indien de openbaarmaking niet elders is geregeld. Indien de regering binnen zes weken na het indienen van het advies niet beslist heeft, kan de Raad dit advies openbaar maken met in acht-neming van artikel 9, tweede en derde lid van de LOB. Openbaarmaking van de adviezen van de Raad van Advies aan de Staten over initiatiefontwerplandsverordeningen geschiedt tezamen met openbaarmaking van de schriftelijke reactie daarop (artikel 28, tweede lid, van de Lv RvA).

f. Gemaakte afspraken met de regering en de Staten over het plaatsen van adviezen van de Raad van Advies op de website van de Raad

De Raad van Advies ziet het belang van openbaarheid in een democratische rechtsstaat in en heeft in dat kader een eigen website opengesteld. Het is de wens van de Raad door middel van deze website de door hem uitgebrachte adviezen voor de burger meer toegankelijk te maken. De Raad van Advies kan met instemming van de regering zijn uitgebrachte adviezen op het tijdstip dat in artikel 27 van de Lv RvA is bepaald, op de website van de Raad plaatsen. Om het gestelde doel te bereiken heeft de Raad nadere afspraken gemaakt met de minister van Algemene Zaken over de openbaarmaking van zijn adviezen als bedoeld in artikel 27, vierde lid, van de Lv RvA. De Raad van Ministers is op 24 oktober 2012 akkoord gegaan met het gedane voorstel dat het volgende inhoudt.

⁵ Artikel 27, eerste en tweede lid, van de Lv RvA luidt: 1. De Minister van Algemene Zaken draagt zorg voor het openbaar maken van: a. adviezen van de Raad, door de Regering gevraagd, b. voordrachten en andere voorstellen aan de Regering gedaan ingevolge artikel 21. 2. Bij de openbaarmaking van de adviezen, bedoeld in het eerste lid, onder a, worden tevens openbaar gemaakt de schriftelijke reactie en de aan de Raad voorgelegde tekst, voor zover in die tekst wijzigingen zijn aangebracht.

De Raad neemt in de in artikel 27, vierde lid van de Lv RvA, bedoelde adviezen een passage op waarin de regering geattendeerd wordt op artikel 27, vierde en vijfde lid van de Lv RvA te weten dat het advies binnen zes weken na indiening openbaar moet worden gemaakt. Indien de minister van Algemene Zaken niet overgaat tot openbaarmaking van het betrokken advies binnen de wettelijk gestelde termijn van zes weken na indiening van het advies, zal de Raad het advies openbaar maken door plaatsing op zijn website, tenzij voornoemde minister binnen de betrokken termijn van zes weken aan de Raad te kennen geeft dat openbaarmaking van het advies door plaatsing op de website van de Raad niet gewenst is.

De Raad van Advies heeft ook de behoefte gevoeld om nadere afspraken te maken met de Staten over de publicatie van de adviezen over initiatiefontwerplandsverordeningen. Sinds 27 november 2012 is afgesproken⁶ dat een advies over een initiatiefontwerplandsverordening op de website van de Raad geplaatst mag worden, nadat twee weken zijn verstreken na indiening van dat advies bij de Staten.

6. AANBEVELINGEN

De in dit hoofdstuk geschetste ontwikkelingen laten zien dat er in het Curaçaose staatsbestel een geleidelijke ontwikkeling is geweest die uiteindelijk heeft geleid tot een wettelijk recht tot toegang tot overheidsinformatie. Op basis van een analyse van de knelpunten in het bestaande wettelijke kader worden de volgende aanbevelingen gedaan.

a. Ten aanzien van de rol van de minister van Algemene Zaken

In de huidige tijd past niet dat een overheid een defensieve basishouding aanneemt ten aanzien van het openbaar maken van informatie. De rol van de minister van Algemene Zaken in het actief openbaar maken van publieke informatie kan worden verscherpt. Dit kan door het verplicht stellen van openbaarmaking uit eigen beweging van bepaalde categorieën informatie, waaronder in ieder geval de schriftelijke reactie op de wetgevingsadviezen en de onderliggende ontwerptekst waarover de Raad van Advies advies heeft uitgebracht. Anderzijds dient voldoende oog te bestaan voor de gerechtvaardigde belangen die aan openbaarheid van bestuur in de weg kunnen staan. Een te eenzijdige nadruk op toegang tot overheidsinformatie kan in bepaalde gevallen de kwaliteit van de besluitvorming en de effectieve werking van het openbaar bestuur aantasten. De openbaarmaking zou ook kunnen worden aangehouden indien de informatie betrekking heeft op persoonlijke beleidsopvattingen in documenten opgesteld voor het intern beraad of indien eerdere openbaarmaking van informatie afbreuk zou doen aan een met de wet of het voorschrift beoogde doel.

Tegen die achtergrond dient er voldoende ruimte te bestaan voor een zorgvuldige afweging met betrekking tot de vraag of bij de overheid berustende informatie al dan niet openbaar moet worden gemaakt.

b. Ten aanzien van het voor adviezen van de Raad van Advies vigerende openbaarmakingsregime

Bij de beoordeling van het voor de adviezen van de Raad van Advies vigerende openbaarmakingsregime is bepalend het gezichtspunt waaruit men het effect van de openbaarheid benadert.

Een verkorting van de wettelijke termijnen voor het openbaar maken van de adviezen van de Raad van Advies aan de regering en de Staten en de onderliggende ontwerptekst waarover de Raad advies heeft uitgebracht, zal de burger zeker ten goede komen. De burger krijgt de beschikking over actuele informatie, waardoor die effectief kan deelnemen aan het maatschappelijk debat en daardoor een positieve bijdrage kan leveren aan het democratische bestuursproces. Een actieve en snelle informatievervalsing is ook in het voordeel van het bestuur omdat dat het bestuur transparanter maakt. Immers, het bestuurlijk handelen, wordt hiermee meer doorzichtig en controleerbaar. Het is dan ook in het belang van eenieder die deel neemt aan het wetgevingsproces dat de nu geldende termijnen voor de openbaarmaking van de adviezen van de Raad van Advies worden teruggebracht.

⁶ Brief d.d. 27 november 2012, met kenmerk 915b V/10-11 van de voorzitter van de Staten aan de Raad van Advies.

c. Ten aanzien van de verhoging van de effectiviteit van het maatschappelijk debat

Essentieel voor de verhoging van de effectiviteit van het maatschappelijk debat is dat de burger alvorens bedoeld debat plaatsvindt, reeds beschikt over relevante informatie, althans bekend is met die informatie.

De effectiviteit van dit debat wordt immers mede bepaald door enerzijds de interesse die de burger heeft of vertoont voor een specifieke bestuursaangelegenheid en de volledigheid van de informatie waarover hij kan beschikken. Het is gewenst dat er meer instrumenten worden ingezet om de interesse van de bevolking op te wekken voor het bestuur en het besluitvormingsproces op bestuurlijk niveau. In dit kader kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de mogelijkheid om de burger hetzij direct, zonder enig wettelijk voorbehoud, dan wel op een ander, rekening houdend met de wettelijk voorgeschreven publicatietermijnen, adequaat moment, op de hoogte te brengen van onder meer de adviezen van de Raad van Advies aan de regering en de Staten en de onderliggende ontwerptekst waarover de Raad advies heeft uitgebracht.

De bevoegde autoriteiten dienen daarbij ook ervoor zorg te dragen dat de betreffende informatie voor de burger beschikbaar is en dat de burger op een laagdrempelige wijze toegang kan krijgen tot die informatie. Op die wijze wordt de burger in de gelegenheid gesteld om de betreffende informatie te raadplegen en kan hij effectief deelnemen aan het maatschappelijk debat.

Hoofdstuk 2

DE RAAD VAN ADVIES

DE WETTELIJKE GRONDSLAG VAN DE RAAD VAN ADVIES VAN CURAÇAO

In artikel 64, eerste lid, van de Staatsregeling is bepaald dat er een Raad van Advies is. De artikelen 64 tot en met 67 van de Staatsregeling bevatten bepalingen omtrent de taken, bevoegdheden en samenstelling van de Raad, waarbij in artikel 66 van de Staatsregeling de opdracht wordt gegeven om een landsverordening tot stand te brengen waarin de inrichting, samenstelling en bevoegdheden van de Raad van Advies worden geregeld. Dit is gebeurd in de Landsverordening Raad van Advies (A.B. 2010, no. 87)⁷.

EEN HOOG COLLEGE VAN STAAT

De hoofdtaak van de Raad van Advies is het adviseren van de regering en de Staten over ontwerpen van wettelijke regelingen. De Raad behoort, evenals de Staten, de Algemene Rekenkamer en de Ombudsman tot de zogenoemde Hoge Colleges van Staat. Hoge Colleges van Staat zijn instituties die in de Staatsregeling zelf zijn geregeld en die hun taken onafhankelijk van de regering uitvoeren.

DE TAAK VAN DE RAAD VAN ADVIES

De Raad van Advies is onafhankelijk adviseur van de regering. Zijn adviseringsstaak is gebaseerd op artikel 64 van de Staatsregeling. Waarover de Raad adviseert, is nader uitgewerkt in de Landsverordening Raad van Advies:

- alle ontwerpen van landsverordeningen die de Gouverneur ter goedkeuring aan de Staten onderwerpt en die de Staten aan de Gouverneur ter vaststelling hebben aangeboden, alsmede ontwerpen van landsbesluiten, houdende algemene maatregelen;
- alle voorstellen tot goedkeuring van overeenkomsten met andere mogendheden en met volkenrechtelijke organisaties die Curaçao raken of van het voornemen tot opzegging van die overeenkomsten;
- alle voorstellen van rijkswetten en ontwerpen van algemene maatregelen van rijksbestuur;

- alle zaken van wetgeving en bestuur waaromtrent de regering het nodig oordeelt;
- alle zaken waaromtrent een landsverordening zulks voorschrijft.

Daarnaast heeft de Raad van Advies nog een aantal andere taken. Als de Staten een door één of meer Statenleden voorgestelde ontwerplandsverordening (initiatiefontwerp) in behandeling willen nemen, vragen ze eerst advies van de Raad van Advies over het initiatiefontwerp.

⁷ Deze landsverordening staat op de website van de Raad van Advies: www.raadvanadvies.cw

DE RAAD VAN ADVIES KAN DE REGERING OOK SPONTAAN ADVISEREN OMTRENT ONDERWERPEN VAN WETGEVING OF BESTUUR, WANNEER HIJ DAT NODIG VINDT.

DE SAMENSTELLING VAN DE RAAD

Hare Excellentie de Gouverneur is voorzitter van de Raad van Advies. De Raad van Advies bestaat voorts uit ten minste vijf en ten hoogste negen leden, onder wie een ondervoorzitter. De ondervoorzitter oefent het toezicht uit op de werkzaamheden van de Raad en op de juiste toepassing van wat bij of krachtens de Landsverordening Raad van Advies is bepaald.

BENOEMING, HERBENOEMING EN ONTSLAG IN HET ALGEMEEN

De ondervoorzitter en de overige leden worden bij landsbesluit benoemd, op voordracht van de minister van Algemene Zaken. Zij worden benoemd voor een periode van vijf jaar, maar zijn daarna terstond herbenoembaar. In artikel 4 van de Landsverordening Raad van Advies worden enkele benoembaarheidseisen gesteld. Om te worden benoemd moet men Nederlander zijn, de

leeftijd van 35 jaar hebben bereikt, te Curaçao woonachtig zijn en voldoen aan een bij wettelijke regeling vastgesteld profiel. Het vereiste profiel is vastgesteld bij Landsbesluit profielschets ondervoorzitter en leden Raad van Advies (P.B. 2011, no. 11)⁸. In hoofdstuk 3. De leden van de Raad van Advies van Curaçao wordt ingegaan op de benoemingsprocedure die in de praktijk wordt gevolgd.

De ondervoorzitter en de overige leden van de Raad worden op eigen verzoek (zie artikel 5 van de Landsverordening Raad van Advies) en wegens het bereiken van de leeftijd van zeventig jaar ontslagen. In andere gevallen worden zij op voordracht van de Raad bij met redenen omkleed landsbesluit ontslagen. De ontslaggronden zijn opgenomen in artikel 6, eerste lid, van de Landsverordening Raad van Advies.

⁸ Dit landsbesluit staat op de website van de Raad van Advies: www.raadvanadvies.cw

Afscheid van ir. R. Gomes Casseres als lid van de Raad van Advies per 11 maart 2015

DE INRICHTING VAN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE RAAD

Op grond van het bepaalde in artikel 67 van de Staatsregeling (en artikel 18 van de Landsverordening Raad van Advies) stelt de Raad van Advies zelf het reglement van orde voor zijn werkzaamheden vast, dat daarna in het Publicatieblad wordt bekendgemaakt⁹. Met deze door de Staatsregeling toegekende bevoegdheid wordt de zelfstandige positie die de Raad van Advies inneemt ten opzichte van de regering, geaccentueerd. Wat de uitvoering van zijn werkzaamheden betreft, beslist de Raad dus zelf.

De Raad is in principe vrij ten aanzien van de in het reglement van orde op te nemen voorschriften. Deze mogen echter niet in strijd zijn met enige bepaling van het Statuut, de Staatsregeling, de Landsverordening Raad van Advies of een andere landsverordening.

DE AMBTELIJKE ONDERSTEUNING

Aan de Raad is toegevoegd een secretaris die, ingevolge artikel 15 van de Landsverordening Raad van Advies, op voordracht van de Raad, bij landsbesluit wordt benoemd. De secretaris is de eerste adviseur van de Raad en is tevens belast met de dagelijkse leiding van het Secretariaat als ondersteunende ambtelijke dienst van de Raad.

⁹ Het Reglement van Orde voor de Raad van Advies Curaçao (P.B. 2011, no. 16) staat op de website van de Raad van Advies: www.raadvanadvies.cw

Hoofdstuk 3

DE LEDEN VAN DE RAAD VAN ADVIES VAN CURAÇAO

BENOEMING VAN DE LEDEN VAN DE RAAD VAN ADVIES VAN CURAÇAO IN DE PRAKTIJK

De ondervoorzitter en de overige leden van de Raad van Advies worden, op voordracht van de minister van Algemene Zaken, bij landsbesluit benoemd. Voor de benoeming van de ondervoorzitter wordt de Raad door de regering gehoord. Voor de benoeming van de overige leden doet de Raad aan de regering een aanbeveling.

De activiteiten van de Raad van Advies betreffen het gehele terrein van wetgeving en bestuur. Daardoor hebben deze activiteiten een andere dimensie dan de werkzaamheden van vaste adviescolleges als bedoeld in artikel 72 van de Staatsregeling. Dit impliceert ook dat de Raad van Advies bij zijn voornaamste werkzaamheid, de advisering over voorgenomen wetgeving, een andere rol vervult dan de adviesorganen, zoals de Sociaal-Economische Raad, die vanuit hun deskundigheid op een bepaald terrein bijdragen aan de voorbereiding van wetgeving. De Raad geeft zijn oordeel als de voorbereiding, inclusief de inschakeling van instanties die een adviserende rol spelen, voltooid is, en beoordeelt als eindadviseur of er sprake is van een ontwerp van een wettelijke regeling dat aan alle daaraan te stellen eisen voldoet.

Om de taak van de Raad op een gedegen wijze te kunnen vervullen moet er sprake zijn van diversiteit in de samenstelling van de Raad. De leden werken en hebben gewerkt in verschillende functies, zowel in de publieke sector als in het bedrijfsleven. Vanuit hun werkervaring en hun specifieke disciplines brengen ze hun ervaring en kennis in tijdens de beraadslaging en besluitvorming over een adviesverzoek aan de Raad. Aangezien in de praktijk bij de besluitvorming door negen leden gestreefd wordt naar consensus, zijn onder meer de bijzondere eigenschappen van de leden, zoals een samenbindende houding binnen de Raad, mede van belang.

In het proces om tot opvulling van een vacature te komen wordt met het bovenstaande rekening gehouden. Bij een vacature voor een lid van de Raad gaat de Raad, bij het doen van een aanbeveling aan de regering met

inachtneming van artikel 3, tweede lid, van het Landsbesluit profielschets ondervoorzitter en leden Raad van Advies, na aan welke discipline, expertise of kennis van zijn werkgebied (bestuurlijke en juridische aangelegenheden, economische en financiële aangelegenheden en educatieve en sociale aangelegenheden)¹⁰ behoefte is. Uitgangspunt hierbij is dat de samenstelling van de Raad zodanig moet zijn dat de brede adviesfunctie van deze Raad steeds op een gedegen wijze kan worden uitgeoefend.

Aan de hand van het door de Raad vastgestelde profiel wordt in verschillende vergaderingen van de Raad afgewogen welke personen als potentieel kandidaat kunnen worden aangemerkt om als lid van de Raad benoemd te worden. Bij de selectie van potentiële kandidaten houdt de Raad in elk geval, naast het vastgestelde profiel, ook rekening met het bepaalde in artikel 4 van de Landsverordening Raad van Advies. In dat artikel zijn de vereisten voor het lidmaatschap van de Raad opgenomen. Ook wordt gelet op hun maatschappelijke betrokkenheid.

In het kader van de opvulling van een ontstane vacature wordt voornoemd proces van voorselectie afgesloten met de selectie door de Raad van twee potentiële kandidaten die het meest aan het vastgestelde profiel voldoen. Twee leden voeren een gesprek met deze kandidaten. De Raad besluit, met inachtneming van het advies van deze twee leden, welke van de betrokken kandidaten als de beste aangemerkt kan worden.

¹⁰ Zie het onderdeel 'Voorbereiding in werkgroepen van de Raad' in hoofdstuk 4, 'De werkzaamheden van de Raad van Advies'.

Het geselecteerde aspirant-lid wordt benaderd door de ondervoorzitter of een door hem aangewezen lid voor een bespreking teneinde na te gaan of deze persoon aan de vereisten voldoet om tot lid van de Raad benoemd te worden. Bij deze bespreking wordt onder meer aandacht geschonken aan het belang van handhaving van de onafhankelijkheid en objectiviteit van de Raad. Op grond van artikel 11 van de Landsverordening Raad van Advies vervullen de ondervoorzitter en de overige leden van de Raad geen ambten of functies waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van het lidmaatschap van de Raad of de handhaving van hun onpartijdigheid en onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin.

Voorafgaand aan het formele aanbevelingstraject zoals voorgeschreven in artikel 3, derde lid van de Landsverordening Raad van Advies wordt een informeel aanbevelingstraject doorlopen. In het informele aanbevelingstraject worden er gesprekken gevoerd tussen de ondervoorzitter van de Raad en de minister van Algemene Zaken ter zake van het voornemen tot het doen van een aanbeveling van een kandidaat ter bekleding van het lidmaatschap van de Raad. Uit voornoemd informeel aanbevelingstraject zal moeten blijken of de aanbeveling van de Raad op voldoende draagvlak kan rekenen bij de minister van Algemene Zaken (en de Raad van Ministers). Indien dat het geval is, wordt de weg naar de formele aanbeveling van de kandidaat ter bekleding van het lidmaatschap van de Raad ingeslagen. De ondervoorzitter doet deze aanbeveling aan de minister van Algemene Zaken. De minister van Algemene Zaken brengt zijn voordracht in de Raad van Ministers, die een besluit ter zake daarvan moet nemen. De aanbeveling van de Raad is niet een bindend advies. De positie van de Raad als onafhankelijk adviesorgaan brengt wel met zich mee dat het niet volgen van de aanbeveling van de Raad moet worden gemotiveerd.

Beëdiging van mevr. mr. R. Sillé tot lid van de Raad van Advies met ingang van 2 februari 2015

Beëdiging van H. van der Woude tot lid van de Raad van Advies met ingang van 9 april 2015

MUTATIES IN DE SAMENSTELLING IN 2015

Met ingang van 1 februari 2015 is aan ir. Ronald Gomes Casseres op eigen verzoek ontslag als lid van de Raad van Advies verleend. Bij Landsbesluiten van 2 februari 2015, no. 15/0397 respectievelijk 9 april 2015, no. 15/1344 zijn mevrouw mr. Runella Sillé met ingang van 2 februari 2015 respectievelijk de heer Herbert van der Woude met ingang van 9 april 2015 tot leden van de Raad benoemd.

Hoofdstuk 4

DE WERKZAAMHEDEN VAN DE RAAD VAN ADVIES

DE VERGADERINGEN VAN DE RAAD

De Raad heeft in de verslagperiode gemiddeld twee keer per maand in plenair verband vergaderd. De plenaire vergaderingen werden voorgezeten door de ondervoorzitter en vonden in de regel plaats op de eerste en derde maandag van de maand. Het gemiddelde aanwezigheidspercentage tijdens de vergaderingen van de Raad bedroeg 85%. Op grond van artikel 65, eerste en vijfde lid, van de Staatsregeling is de Gouverneur voorzitter van de Raad van Advies en heeft zij, als zij een vergadering van de Raad bijwoont, een raadgevende stem. In de verslagperiode heeft de Gouverneur, mevrouw L.A. George-Wout, twee vergaderingen van de Raad van Advies voorgezeten. De adviezen die door de Raad in een plenaire vergadering zijn vastgesteld, worden ondertekend door de ondervoorzitter en de secretaris. Deze adviezen worden aangeboden aan de Gouverneur of aan de voorzitter van de Staten als het een adviesverzoek van de Staten betreft. In de verslagperiode heeft de Raad 25 maal een plenaire vergadering gehouden.

Naast de leden van de Raad en de secretaris wonen over het algemeen ook de adviseurs van het Secretariaat de plenaire vergaderingen van de Raad bij. De Raad verleent waar mogelijk zijn medewerking aan het uitbrengen van (spoed)adviezen en belegt daarvoor, indien nodig, extra plenaire vergaderingen. Daarnaast vergaderen de leden van de Raad meestal nog één of twee keer per maand in werkgroepverband.

Groepsfoto ter gelegenheid van de bijeenkomst op 9 december 2015 in het kader van het periodiek overleg tussen de Voorzitter van de Raad van Advies, Hare Excellentie de Gouverneur mevr. Lucille A. George-Wout, de Ondervoorzitter en de overige leden van de Raad van Advies.

VOORBEREIDING IN WERKGROEPEN VAN DE RAAD

Elk advies wordt voorbereid door een werkgroep van de Raad. Iedere werkgroep behandelt de voorstellen van drie of vier ministeries. De leden van de Raad zijn ingedeeld in drie werkgroepen: (1) Bestuurlijke en juridische aangelegenheden, (2) Economische en financiële aangelegenheden en (3) Educatieve en sociale aangelegenheden. Een werkgroep wordt gevormd door ten minste drie leden van de Raad en ondersteund door een juridisch medewerker van het Secretariaat als adviseur. Elk lid wordt op basis van zijn expertise ingedeeld in een werkgroep. Zie voor de indeling van de leden in werkgroepen bijlage B. Elk adviesverzoek dat de Raad ontvangt, wordt in de regel en afhankelijk van het onderwerp in één van de genoemde werkgroepen voorbereid. Afhankelijk van het te behandelen onderwerp kan een werkgroep versterking krijgen van één of meer leden van een andere werkgroep.

De werkgroepen komen regelmatig bijeen om de advisering over een adviesverzoek voor te bereiden. Daarnaast is overleg tussen de werkgroepsleden langs elektronische weg mogelijk. De adviseur die een werkgroep ondersteunt, stelt in de regel een eerste conceptadvies op na vooronderzoek in verband met het betreffende adviesverzoek verricht te hebben. Dit conceptadvies, dat in de regel de instemming van de secretaris heeft, dient om de discussies in de werkgroepvergaderingen over het adviesverzoek te vergemakkelijken. In de verslagperiode zijn de werkgroepen in totaal 18 keer bij elkaar gekomen. De leden van de werkgroep Bestuurlijke en juridische aangelegenheden zijn 6 keer bij elkaar gekomen. De werkgroep Economische en financiële aangelegenheden was 11 keer in vergadering bijeen en de werkgroep Educatieve en sociale aangelegenheden 1 keer.

Naast bovengenoemde werkgroepen kent de Raad commissies die ingesteld worden voor de voorbereiding van specifieke aangelegenheden, zoals de Commissie jaarverslag.

DE WIJZE VAN BESLUITVORMING

Een al dan niet aangepast conceptadvies dat door een werkgroep is geaccordeerd, wordt in een plenaire vergadering van de Raad behandeld en wordt, wanneer overeenstemming daarover is bereikt, vastgesteld. De Raad kan ook besluiten dat de werkgroep die een conceptadvies heeft voorbereid, het conceptadvies moet reviseren, waarna dit (aangepaste) conceptadvies opnieuw behandeld wordt in een plenaire vergadering van de Raad.

Artikel 26, tweede lid, van de Landsverordening Raad van Advies opent voorts de mogelijkheid voor een lid om een afwijkend afzonderlijk advies uit te brengen, dat in het advies van de Raad wordt opgenomen. Het Reglement van Orde voor de Raad van Advies van Curaçao geeft in artikel 13, tweede lid, nadere invulling hieraan. In de praktijk gebeurt dit niet en tracht de Raad consensus te bereiken bij zijn advisering.

Op grond van artikel 24, eerste lid, van de Landsverordening Raad van Advies in samenhang met artikel 11, eerste lid, van het Reglement van orde voor de Raad van Advies kan de Raad adviezen slechts in een vergadering vaststellen. Het komt in uitzonderlijke, spoedeisende gevallen voor dat de Raad op verzoek van de regering binnen een zeer kort tijdbestek advies moet uitbrengen. De omstandigheid dat de Raad slechts in een plenaire vergadering een advies kan vaststellen, is in voornoemde gevallen een beletsel voor een snelle en efficiënte voldoening door de Raad aan het verzoek van de regering. Daar in de praktijk de behoefte wordt gevoeld tot afwijking van genoemde hoofdregel, is in november 2012, op verzoek van de Raad, een voorstel tot aanpassing van voornoemde landsverordening aan de regering gedaan teneinde het mogelijk te maken dat de Raad in uitzonderlijke, spoedeisende gevallen buiten een plenaire vergadering een advies kan vaststellen.

De Raad heeft op 2 december 2013 een daartoe strekkende ontwerplandsverordening ter advisering ontvangen. Na advisering door de Raad is de ontwerplandsverordening door de regering aan de Staten aangeboden op 19 maart 2014 (Zitting 2013-2014-047). Vervolgens hebben de Staten aan de regering verzocht een aantal vragen over voornoemde ontwerplandsverordening te beantwoorden. Op genoemde vragen heeft de regering nog geen antwoord gegeven.

De Raad heeft op 23 maart 2011 interne gedragsregels vastgesteld ter zake van het omgaan met tegenstrijdige belangen. Deze gedragsregels (bijlage C) komen neer op de vraag of bij een lid andere belangen een rol kunnen spelen, of althans de schijn daarvan bestaat, waardoor een advies van de Raad mogelijk niet objectief en niet onpartijdig tot stand komt. Indien zich een geval van tegenstrijdig belang voordoet, zal het betrokken lid niet deelnemen aan de beraadslagingen en mag dit lid niet stemmen indien daardoor de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de Raad schade zou kunnen lijden of de schijn van onpartijdigheid of onafhankelijkheid bestaat. Indien een dergelijk geval zich in de praktijk voordoet, wordt in de notulen van de plenaire vergadering waarin het adviesonderwerp is behandeld, melding daarvan gemaakt. Bij de revisie van de gedragsregels zijn ook regels met betrekking tot financiële belangen in de gedragsregels opgenomen.

Overeenkomstig de vastgestelde gedragsregels worden de nevenfuncties en -werkzaamheden van de ondervoorzitter en de leden van de Raad elk jaar in het jaarverslag bekendgemaakt (bijlage D). Dit jaarverslag zal op de website van de Raad worden geplaatst.

TOETSINGSKADER BIJ WETGEVINGSADVISING

Wetgeving moet aan (inhoudelijke) kwaliteitseisen voldoen. Bij zijn advisering toetst de Raad met behulp van de beleidsanalytische, de juridische en de wetstechnische toets of de voorgestelde regeling daaraan voldoet.

a. De beleidsanalytische toets

Bij de beleidsanalytische toets bekijkt de Raad het beleid zoals dit is vervat in de voorgestelde regeling, in het licht van het vraagstuk waarop het een reactie is, het oogmerk daarvan en de bredere maatschappelijke context. Daarbij spelen naast de motivering van de voorgestelde regeling ook de doelmatigheid of effectiviteit en de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de regeling een belangrijke rol.

De Raad gaat na of de aangegeven reden van de voorgestelde regeling in de toelichting duidelijk wordt gemotiveerd en of de motivering afdoende is. Waar nodig wijst de Raad op leemten en onduidelijkheden in de toelichting en adviseert tot aanvulling of verduidelijking. Meer specifiek behandelt de Raad bij zijn toetsing van de beleidsaspecten het vraagstuk waarop de voorgestelde regeling een antwoord beoogt te geven. De Raad kijkt daarbij naar het vraagstuk zoals dat in de voorgelegde stukken wordt omschreven, de context waarbinnen dat vraagstuk zich afspeelt en de noodzaak om een reactie daarop te geven (met regelgeving). Ook de samenhang met andere wetsvoorstellen, voor zover deze de Raad bekend zijn, wordt bij de toetsing betrokken. Een ander belangrijk element van de beleidsanalytische toets is de vraag naar de effectiviteit en doelmatigheid van de voorgestelde regeling in het licht van het betreffende vraagstuk. Verder worden het kostenaspect en andere neveneffecten en lasten van de voorgestelde regeling bij de toetsing betrokken.

Ten slotte wordt bij de beleidsanalytische toets gekeken of de verplichtingen die de voorgestelde regeling oplegt, nageleefd kunnen worden, of de overheid de regeling zelf ook kan uitvoeren en daarvoor voldoende middelen ter beschikking heeft en of er effectief toezicht op de naleving van de regeling kan worden uitgeoefend en door wie en of dezen daartoe in staat zijn.

Ter illustratie wordt verwezen naar het advies van 25 maart 2015, RvA no. RA/21-14-LV, waarin de Raad uitvoerig is ingegaan op enkele beleidsmatige aspecten van de ontwerplandsverordening inzake concurrentie. Genoemde ontwerplandsverordening strekte ertoe

regels vast te stellen gericht op het tot stand brengen van een effectief mededingingstoezicht en mededingingsbeleid en op de instelling van een zelfstandig bestuursorgaan (hierna: ZBO), de Fair Trade Authority Curaçao, als mededingingsautoriteit. Ze beoogde tevens regels vast te stellen inzake mededinging en ontoelaatbare concurrentiebelemmeringen.

In het advies is opgemerkt dat de memorie van toelichting weinig tot geen informatie bevatte over de vraagstukken waarop de voorgestelde regeling een antwoord beoogde te geven. In de memorie van toelichting werd namelijk summier aangegeven dat de onderhavige ontwerplandsverordening voortvloeide uit een onderzoek naar mededingingsbeleid voor Curaçao met als centrale vraag op welke wijze effectief mededingingstoezicht kon worden vormgegeven. Ook stond er in de memorie van toelichting dat het ontwerp is opgesteld op basis van de resultaten van eerder genoemd onderzoek. Er stond echter niet in welk onderzoek dit was, wat de opzet van het onderzoek is geweest, wat de resultaten van het onderzoek waren, hoe het thans is gesteld met de mededinging op Curaçao en het toezicht daarop, welke eerdere ervaringen zijn opgedaan met eventuele vraagstukken op dit gebied, de oplossing daarvan en hoe de onderhavige landsverordening de huidige vraagstukken beoogde aan te pakken. Tevens ontbrak een motivering voor het oplossen van eventuele mededingingsproblemen door middel van een wettelijke regeling. De regering was geadviseerd een degelijke onderbouwing van de ontwerplandsverordening in de memorie van toelichting op te nemen.

De regering was tevens geadviseerd om op korte termijn met een regeringsbeleid voor de instelling, inrichting en aansturing van ZBO's te komen. Volgens de Raad moet dit beleid eenduidig zijn en vanuit één centraal punt geïmplementeerd worden ter voorkoming van ongewilde verschillen in nog in te stellen ZBO's, onder andere wat vormgeving, inrichting en aansturing betreft. Ook was de regering geadviseerd een (wettelijk) kader op te zetten dat zou gaan dienen als toetsingskader voor de instelling, inrichting en aansturing van ZBO's.

b. De juridische toets

Bij de juridische toets kijkt de Raad of de voorgestelde regeling binnen het kader van het recht past en of deze in overeenstemming is met hoger geschreven recht en met algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals de rechtszekerheid. Als voorbeelden van het hoger geschreven recht kunnen genoemd worden het Statuut, de Staatsregeling en de voor Curaçao geldende verdragen en andere internationale afspraken.

Ook de verhouding tussen bijzondere en algemene regelingen, het overgangsrecht, de delegatie van regelgevende bevoegdheden en zaken als rechtsbescherming krijgen bij de juridische toets bijzondere aandacht. Zo heeft de Raad in zijn advies van 6 mei 2015, RvA no. RA/40-14-DIV, over de vraag of de artikelen 15 en 21 van het Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten als wettelijke grondslag konden dienen voor het geven van een aanwijzing bij koninklijk besluit aan de Gouverneur van Sint Maarten, geoordeeld dat artikel 15 van het Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten geen grondslag bood voor de aanwijzing van de Rijksministerraad aan de Gouverneur omdat de aanwijzing slechts mogelijk was als er sprake was van een Koninkrijksaangelegenheid, terwijl hier sprake was van een landsaangelegenheid. Verder kon volgens de Raad artikel 21 van genoemd reglement eveneens geen basis vormen voor de onderhavige aanwijzing omdat van koninkrijkswege was ingegrepen nog voordat de Gouverneur van Sint Maarten de benoemingsbesluiten had kunnen beoordelen omdat de Gouverneur een zelfstandige bevoegdheid heeft en de mogelijkheid tot het aanhouden van deze landsbesluiten, zoals de aanwijzing vordert, er niet was, behoudens voor intern beraad.

Bovendien was volgens de Raad ingegrepen met een zogenoemd "klein koninklijk besluit", waardoor het advies van de Raad van State niet behoefde te worden ingewonnen. De aanwijzing dat de Gouverneur van Sint Maarten de benoemingsbesluiten moest aanhouden en eerst een eigen onderzoek moest doen, was dan ook volgens de Raad in strijd met artikel 21 van het Reglement.

c. De wetstechnische toets

Bij de wetstechnische toets ligt de nadruk op aspecten zoals de structuur en formulering van het ontwerp van een wettelijke regeling, met de daarbij behorende toelichting. De gebruikte terminologie, de leesbaarheid van de toelichting en het type regeling waarvoor is gekozen, zijn enkele aanknopingspunten. De Raad neemt de opmerkingen van wetstechnische en redactionele aard op in een bijlage bij zijn advies.

Bij de wetstechnische toets van ontwerpen van wettelijke regelingen met de daarbij behorende toelichting vormen de aanwijzingen bij het opstellen van regelgeving, 'Aanwijzingen voor de regelgeving', een belangrijk toetsingskader. Een nauwgezette toepassing van deze aanwijzingen zal tot verhoging van de kwaliteit van wetgeving leiden. Hoewel voornoemde aanwijzingen vanaf 31 juli 2013 door de regering zijn vastgesteld, is volgens de Raad, afgaande op de ter toetsing voorgelegde ontwerpregelingen, op ambtelijk niveau nog steeds geen sprake van een nauwgezette toepassing daarvan. In de verslagperiode heeft de Raad in verschillende adviezen de aandacht van de regering daarvoor gevraagd. In het advies van 17 augustus 2015, RvA no. RA/10-15-LV, over de ontwerpplandsverordening financieel beheer 2016 merkt de Raad op dat de kwaliteit van dat ontwerp zowel inhoudelijk als wetstechnisch voor verbetering vatbaar is. Geconstateerd is bijvoorbeeld dat bij het gebruik van bepaalde begrippen in het ontwerp onvoldoende rekening is gehouden met de begrippen die in het Burgerlijk Wetboek worden gehanteerd.

Ook is aanwijzing 44 van de Aanwijzingen voor regelgeving niet altijd in acht genomen omdat in het ontwerp hetzelfde begrip met verschillende termen wordt aangeduid. In het ontwerp worden bijvoorbeeld naast elkaar gebruikt de termen 'aannemers' en 'leveranciers' alsmede de termen 'begroting' en 'beheersbegroting'.

VASTE DICTA VAN DE RAAD

Het advies van de Raad aan de regering wordt afgesloten met een dictum, waarin de Raad zijn eindoordeel formuleert over het aan hem voorgelegde ontwerp van een wettelijke regeling.

De beoordeling van een ontwerp van een wettelijke regeling dat aan de Raad ter advisering is voorgelegd, kan leiden tot een inhoudelijk advies of tot de conclusie dat er geen reden is voor het maken van materieel-inhoudelijke opmerkingen. In het laatste geval spreekt men van een zogenoemd conform of blanco advies. De dicta kunnen, zoals uit bijlage F blijkt, licht of zwaar zijn. De Raad adviseert bijvoorbeeld de ontwerplandsverordening niet bij de Staten in te dienen of het ontwerplandsbesluit, houdende algemene maatregelen, niet vast te stellen. Dit is het zwaarste dictum. Uit bijlage F, blijkt dat het zwaarste dictum sporadisch voorkomt.

Vaker komt voor het wat minder zware dictum, inhoudend dat niet eerder tot indiening dan wel vaststelling van de ontwerpregeling wordt overgegaan dan nadat rekening is gehouden met de opmerkingen van de Raad over de ontwerpregeling of de toelichting daarop¹¹. Een vergelijking met het voorafgaande verslagjaar (bijlage F) laat evenwel zien dat in de verslagperiode het aantal gevallen dat de Raad een wat zwaardere dictum heeft gebruikt, is toegenomen. In de verslagperiode heeft de Raad in één geval gebruikgemaakt van het zwaarste dictum, namelijk in het advies van 9 juni 2015, RvA no. RA/06-15-LV over de ontwerplandsverordening houdende financiële regels voor overheidsentiteiten (Landsverordening optimalisering overheidsgeleide entiteiten 2015)¹². De Raad gebruikt vaste formuleringen voor deze dicta. Een overzicht van de vaste dicta die de Raad in zijn adviezen over ontwerpregelingen hanteert, is opgenomen in bijlage E.

Wat de advisering over initiatiefontwerpen betreft, moet nog het volgende gezegd worden. Het advies van de Raad omtrent een initiatiefontwerplandsverordening -dat uitgebracht is in de fase voordat het ontwerp door de Staten in behandeling is genomen- geeft de punten aan waarmee de initiatiefnemers rekening moeten houden. Adviezen van de Raad over een voorgesteld initiatiefontwerp bevatten echter geen eindoordeel in de vorm van een dictum, omdat in die fase nog geen sprake is van een besluit om het ontwerp al dan niet in behandeling te nemen. De omvang van de toetsing en de strekking van de opmerkingen verschillen echter niet van die bij regeringsvoorstellen.

ADVISING OVER INITIATIEFONTWERPLANDSVERORDENINGEN

Over een initiatiefontwerplandsverordening adviseert de Raad in beginsel in twee fasen, namelijk in de fase voordat de Staten het ontwerp in behandeling nemen (artikel 20, eerste lid, van de Landsverordening Raad van Advies) en in de fase na eventuele goedkeuring door de Staten.

Op het moment van advisering door de Raad in de eerste fase is er nog geen standpunt van de Staten over het in behandeling nemen van het door de initiatiefnemers voorgestelde ontwerp. Gedurende de behandeling van een initiatiefontwerplandsverordening kunnen de Staten de Raad van Advies benaderen voor nadere advisering. Bij de advisering door de Raad over een initiatiefontwerplandsverordening die reeds door de Staten is goedgekeurd, kan de Raad de regering in overweging geven het initiatiefontwerp vast te stellen of niet vast te stellen. De Raad geeft de regering slechts in overweging een initiatiefontwerp niet vast te stellen indien daar zwaarwegende gronden voor kunnen worden aangevoerd.

11 Zie bijvoorbeeld het advies van 15 juli 2015, RvA no. RA/20-15-LV over de ontwerplandsverordening, houdende regels inzake internationale bijstandsverlening bij heffing van belastingen (Landsverordening internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen).

12 Het zwaarste dictum is in dit advies gebruikt omdat geconstateerd is dat er fundamentele bezwaren zijn tegen de vaststelling van de ontwerplandsverordening. Er wordt onder andere daarin afgeweken van algemene regels, zoals het Burgerlijk Wetboek, zonder dat in de memorie van toelichting een motivering daarvoor is aangedragen.

Er is in de verslagperiode één initiatiefontwerp ter advisering aangeboden. In ogenschouw genomen de belangrijke rol die de Aanwijzingen voor de regelgeving kunnen spelen bij het bevorderen van de kwaliteit van wettelijke regelingen, is de Raad van oordeel dat het aanbeveling verdient dat ook de niet onder het gezag van ministers werkzame deelnemers in het proces van regelgeving, zoals de Staten, zich aan de Aanwijzingen voor de regelgeving houden¹³.

Bij het maken van wetstechnische opmerkingen over een initiatiefontwerplandsverordening in een advies van de Raad wordt zoveel mogelijk verwezen naar de Aanwijzingen voor de regelgeving. Hiermee wordt onder meer beoogd het belang van de toepassing van voornoemde aanwijzingen te bevorderen ter verhoging van de kwaliteit van initiatiefontwerpen.

Verder is de Raad van oordeel dat de kwaliteit van initiatiefontwerpen ook verbeterd zou kunnen worden door training van de juridische adviseurs van de Staten in de wetgevingsleer of door het inzetten van een of meerdere wetgevingsjuristen bij de Staten.

Een ander aspect dat volgens de Raad aandacht behoeft, is het inzichtelijk maken van de financiële en economische gevolgen van een initiatiefontwerplandsverordening overeenkomstig artikel 11 van de Landsverordening comptabiliteit 2010 en de toelichting daarop. In het advies over de initiatiefontwerplandsverordening houdende wijziging van de Landsverordening comptabiliteit 2010 (Zitting 2014-2015-057)¹⁴ heeft de Raad aan de initiatiefnemers verzocht aandacht hieraan te schenken. Volgens de Raad volgt uit de toelichting op artikel 11 van de Landsverordening comptabiliteit 2010 dat genoemd artikel alleen ministers bindt.

Hoewel dat het geval is, is de Raad van oordeel dat er een reflexwerking daarvan naar de Staten optreedt, omdat de lasten voor de overheid en de lasten voor burgers, bedrijven en instellingen, die voortvloeien uit de initiatiefontwerplandsverordening, ook op de begroting kunnen gaan drukken.

13 In de toelichting op aanwijzing 2 van de Aanwijzingen voor de regelgeving wordt ook op het belang hiervan gewezen. Deze toelichting luidt als volgt: "De aanwijzingen kunnen zich naar hun aard niet richten tot niet onder het gezag van ministers werkzame deelnemers in het proces van regelgeving, zoals de Staten, adviescolleges op het terrein van de wetgeving en zelfstandige bestuursorganen. De aanwijzingen kunnen deze organen dus niet binden. Niettemin verdient het aanbeveling dat de overige deelnemers met de aanwijzingen rekening houden."

14 Advies van 9 april 2015, RvA no. RA/38-14-LV.

Hoofdstuk 5

DE ADVIESTAKEN VAN DE RAAD IN DE PRAKTIJK

PRODUCTIE VAN DE RAAD

A. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de kwantitatieve aspecten van de adviestaken van de Raad.

In onderstaand overzicht is het verloop weergegeven van de stand van behandeling per 31 december 2015 van de adviesverzoeken die de Raad in het jaar 2014 heeft ontvangen en daaromtrent in het verslagjaar 2015 een advies heeft uitgebracht en de adviesverzoeken die de Raad in het verslagjaar 2015 heeft ontvangen.

	2014	2015
In behandeling op 1 januari	8	10
In de loop van het verslagjaar ontvangen	49	50
Geretourneerd	-3	-6
In de loop van het verslagjaar afgehandeld	-44	-46
In behandeling op 31 december	10	8

B. GERETOURNEERDE ADVIESVERZOEKEN

De zes adviesverzoeken die in de loop van het jaar 2015 geretourneerd zijn, betreffen:

- de ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening Algemene Weduwen- en wezenverzekering;
- de ontwerplandsverordening houdende wijziging van de Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht;
- het ontwerplandsbesluit, houdende algemene maatregelen, tot wijziging van het Reclasseringsbesluit 1953;
- het horen van de Raad van Advies met betrekking tot het afwijken van de overeenstemmingsverplichting, bedoeld in artikel 10 van de Landsverordening Georganiseerd Overleg Ambtenarenzaken;
- de ontwerplandsverordening tot wijziging van de Algemene landsverordening Landsbelasting 1943, de Landsverordening op de winstbelasting 1940, de Landsverordening op de Loonbelasting 1976, de Landsverordening van 30 december 2014 regelende de inhouding van de inkomstenbelasting op rente-inkomen, de Successiebelasting 1908, de Landsverordening op de omzetbelasting 1999 en het Faillissementsbesluit 1931;
- de ontwerplandsverordening houdende regels voor de kansspelen.

De redenen voor het retourneren van voornoemde adviesverzoeken betreffen het ontbreken van adviezen van functionele diensten en organisaties en van een ander vast adviescollege, het hebben van meerdere versies van een ontwerp wettelijke regeling in een dossier, het ontbreken van een wettelijke grondslag voor het tot stand brengen van de voorgenomen regeling en het vragen van advies van de Raad terwijl de wettelijk voorgeschreven procedure nog niet is afgerond.

C. AFGEHANDELDE ADVIESVERZOEKEN EN UITGEBRACHTE ADVIEZEN

De gedurende het verslagjaar 2015 afgehandelde adviesverzoeken en uitgebrachte adviezen kunnen als volgt worden uitgesplitst.

Categorie	Advies verzoeken ¹⁵	Advies verzoeken ¹⁶	Uitgebrachte adviezen	Uitgebrachte adviezen
	2014	2015	2014	2015
Ontwerpen van landsverordening (regeringsontwerpen)	23	29	19	25
Ontwerpen van landsbesluiten, h.a.m.	16	15	15	13
Initiatiefontwerpen van landsverordening	6	3	4	3
Voorstellen van rijkswet	2	2	2	1
Ontwerpen van algemene maatregelen van rijksbestuur	-	-	-	-
Voorstellen tot goedkeuring van verdragen (artikel 64, tweede lid, onderdeel b, van de Staatsregeling jo artikel 19, eerste lid, onderdeel b, van de Landsverordening Raad van Advies)	-	-	-	-
Zaken waaromtrent de regering het horen van de Raad van Advies nodig oordeelt (artikel 19, tweede lid, van de Landsverordening Raad van Advies)	-	5	4	4
Totaal	47	54	44	46

15 De adviesverzoeken die zijn ingetrokken c.q. geretourneerd, zijn niet hier inbegrepen. De Raad had in 2014 acht adviesverzoeken die de Raad in 2013 van de regering heeft ontvangen, nog in behandeling. Het betreft drie adviesverzoeken over een ontwerp landsverordening, drie over een initiatiefontwerp landsverordening en twee over een ontwerp landsbesluit, houdende algemene maatregelen. In 2014 heeft de Raad ter zake daarvan advies uitgebracht. In de tabel is met deze adviesverzoeken rekening gehouden.

16 De adviesverzoeken die ingetrokken c.q. geretourneerd zijn niet hier inbegrepen. De Raad had in 2015 tien adviesverzoeken die de Raad in 2014 van de regering heeft ontvangen, nog in behandeling. Het betreft vier regeringsontwerp landsverordeningen, twee initiatiefontwerp landsverordeningen, één voorstel voor een amendement, twee adviesverzoeken over zaken van bestuur en één ontwerp landsbesluit, houdende algemene maatregelen. In de tabel is met deze adviesverzoeken rekening gehouden.

D. (REGERINGS) ONTWERPEN VAN LANDSVERORDENINGEN

Van de 50 adviesverzoeken die de Raad in het jaar 2015 heeft ontvangen, betreffen 28 adviesverzoeken van de regering over ontwerplandsverordeningen. Van deze 28 adviesverzoeken zijn er 4 door de Raad geretourneerd. Van de overige adviesverzoeken heeft de Raad er 21 behandeld en daaromtrent advies uitgebracht. De adviesverzoeken van de regering over ontwerplandsverordeningen maken het grootste deel uit van het totaal ontvangen adviesverzoeken.

E. INITIATIEFONTWERPEN VAN LANDSVERORDENINGEN

Op grond van artikel 20, eerste lid van de Landsverordening Raad van Advies horen de Staten de Raad over de bij de Staten door één of meer leden ahangig gemaakte ontwerpen van landsverordening voordat deze bij de Staten in behandeling worden genomen. Op grond van het tweede lid van dit artikel horen de Staten, in de gevallen waarin zij zulks nodig oordelen, de Raad omtrent de in het eerste lid bedoelde ontwerpen nadat deze in behandeling zijn genomen.

De Raad heeft in 2015 één adviesverzoek ontvangen betreffende initiatiefontwerplandsverordeningen. In het verslagjaar is er één advies over de ontvangen initiatiefontwerplandsverordening uitgebracht.

F. ONTWERPEN VAN LANDSBESLUITEN, HOUDENDE ALGEMENE MAATREGELEN

Van de 50 adviesverzoeken die de Raad in het verslagjaar 2015 heeft ontvangen, hebben er 14 betrekking op ontwerplandsbesluiten, houdende algemene maatregelen. Ten aanzien van deze adviesverzoeken heeft de Raad in het verslagjaar 2015 in totaal 13 adviezen uitgebracht.

G. VOORSTELLEN VAN RIJKSWET

Op grond van artikel 64, eerste lid, onderdelen b en c, van de Staatsregeling in samenhang met artikel 19, eerste lid, onderdeel b, van de Landsverordening Raad van Advies dient de Raad gehoord te worden over voorstellen tot goedkeuring van verdragen die Curaçao raken en over voorstellen van rijkswetten en ontwerpen van algemene maatregelen van rijksbestuur. Het horen van de Raad vindt op grond van het vierde lid van artikel 64 van de Staatsregeling niet plaats indien tussen de regering en de gevolmachtigde minister geen overleg plaatsvindt of naar het oordeel van de regering het horen van de Raad om andere redenen bezwaarlijk is.

Ten aanzien van één van de twee ontvangen adviesverzoeken inzake een voorstel van een rijkswet heeft de Raad in dit verslagjaar advies uitgebracht.

H. OVERIGE VERZOEKEN VAN DE REGERING OM HET OORDEEL VAN DE RAAD

Op grond van artikel 64, vijfde lid, van de Staatsregeling in samenhang met artikel 19, tweede lid, van de Landsverordening Raad van Advies wordt de Raad gehoord over alle zaken van wetgeving en bestuur waaromtrent de regering dit nodig oordeelt. De regering heeft, gebruikmakend van de in laatstgenoemd artikel opgenomen bevoegdheid, twee andere adviesverzoeken bij de Raad ingediend. Eén adviesverzoek had betrekking op het aan de Raad van Ministers gedane voorstel van de minister van Bestuur, Planning en Dienstverlening om, met inachtneming van artikel 10, zesde lid, van de Landsverordening Georganiseerd Overleg in Ambtenarenzaken, af te wijken van het overeenstemmingsvereiste en van het inschakelen van de Advies- en arbitragecommissie met betrekking tot de wijziging van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren en de Landsverordening leeftijdsgrens ambtenaren.

Daarnaast is de Raad om advies gevraagd over de vraag in hoeverre het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten, op grond van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten, bevoegd is om informatie te verzoeken over overheidsentiteiten met een financiële relatie met de overheid en die niet tot de collectieve sector behoren en de vraag of bij de selectie van deze overheidsentiteiten andere risico's dan die ter zake van de voldoening aan de financiële normen een rol mogen spelen. De Raad heeft in beide gevallen advies uitgebracht.

HET WETGEVINGSTRAJECT BETREFFENDE ONTWERPLANDSVERORDENINGEN

In het jaar 2015 heeft de Raad 28 adviezen uitgebracht over zowel regeringsontwerpen van een landsverordening als over initiatiefontwerplandsverordeningen. Een deel van deze wetgevingsproducten is cruciaal voor een succesvolle ontwikkeling van Curaçao als land. Als processen in het wetgevingsnetwerk niet of niet tijdig resultaten opleveren, kunnen daar risico's mee gepaard gaan. De voortgangsbewaking in wetgevingsprocessen is belangrijk om wetgevingsproducten binnen afzienbare tijd tot stand te kunnen brengen. In bijlage G is een overzicht opgenomen waarin een beeld wordt gegeven van de status van voornoemde ontwerpen per 31 december 2015. Van de 28 (initiatief)ontwerplandsverordeningen waarover de Raad heeft geadviseerd, zijn er 8 bekendgemaakt in het Publicatieblad. Dit komt neer op een percentage van 28,6%¹⁷.

DOORLOOPTIJD VAN DE ADVIEZEN

Wetgeving moet van goede kwaliteit zijn. Dat vereist een degelijke voorbereiding. Net zoals aan alle deelnemers in het wetgevingsproces moet ook aan de Raad een redelijke tijd gegeven worden om zijn werk op verantwoorde wijze te kunnen doen. Voor de advisering over ontwerpregelingen moet zorgvuldig onderzoek worden gedaan, in het bijzonder door de juristen van het Secretariaat die de Raad inhoudelijke ondersteuning bieden. Een grondige analyse van het vraagstuk dat aanleiding gaf tot het tot stand brengen van nieuwe wetgeving en de raadpleging van relevante juridische literatuur en jurisprudentie zijn zaken die de nodige tijd vergen. Voor de Raad staat wetgevingskwaliteit op de eerste plaats. In geen geval mag een snelle behandeling van een verzoek ten koste van de kwaliteit gaan. De Raad streeft ernaar, afhankelijk van de inhoud van een aangeboden adviesverzoek, een adviestermijn van maximaal drie maanden aan te houden. Bij spoedadviesverzoeken hanteert de Raad in de regel een adviesperiode van zes weken.

In het verslagjaar 2015 heeft de Raad spoedadviesverzoeken binnen een redelijke tijd afgehandeld. Bij de overige adviesverzoeken is niet altijd de afdoeningstermijn van drie maanden gehaald. Dit heeft in het algemeen te maken met het niet tijdig ontvangen

van relevante stukken. Voorts is de Raad gedurende het verslagjaar 2015 geconfronteerd met langdurige ziekte van enkele medewerkers van het Secretariaat. Dit heeft zijn weerslag gehad op de productiviteit van de Raad. Ook de noodzaak van constante herprioritering door de Raad door een gebrek aan voorspelbaarheid van de stroom aan spoedadviesverzoeken van de regering heeft ertoe geleid dat niet altijd aan de afdoeningstermijn van drie maanden is voldaan. In één geval is vanwege het specialistische karakter van het onderwerp extern advies ingewonnen, wat ook van invloed is geweest op de doorlooptijd van het betrokken adviesverzoek.

VERZOEKEN OM SPOEDADVIES

In het jaar 2015 heeft de Raad 17 adviesverzoeken van de regering in behandeling genomen. Daarbij werd in 15 gevallen expliciet gevraagd om een spoedbehandeling. Het grote aantal spoedadviesverzoeken legt een extra druk op de werkzaamheden van de Raad.

KWALITEIT VAN WETGEVING

Op 31 juli 2013 heeft de Raad van Ministers de aanwijzingen bij het opstellen van regelgeving (Aanwijzingen voor de regelgeving) vastgesteld. Een nauwgezette toepassing van deze aanwijzingen zal tot verhoging van de kwaliteit van wetgeving leiden. Naar de mening van de Raad wordt tot op heden nog niet optimaal gebruikgemaakt van deze aanwijzingen. In hoofdstuk '4. De werkzaamheden van de Raad van Advies' is hierop ingegaan. De Raad heeft in het verslagjaar gemerkt dat ook dit jaar niet altijd gebruik wordt gemaakt van de juiste deskundigheid ten aanzien van de redactie en toepassing van de wetgevingstechniek op wetsontwerpen. Het een en ander is naar de mening van de Raad niet ten goede gekomen aan de kwaliteit van de aangeboden ontwerpen. Dit heeft ook een extra druk gelegd op de werkzaamheden van de Raad. De Raad heeft zich echter steeds ten volle ingezet om naar beste kunnen zijn medewerking te geven.

¹⁷ In het verslagjaar 2013 bedroeg dit percentage 46% en in het verslagjaar 2014 21,7%

Hoofdstuk 6

CONTACTEN VAN DE RAAD

1. REGULIERE CONTACTEN

HARE EXCELLENTIE DE GOUVERNEUR

De Raad heeft op 11 maart 2015 een lunchbijeenkomst bijgewoond bij H.E. de Gouverneur mevrouw L.A. George-Wout ter gelegenheid van het afscheid van ir. R. Gomes Casseres als lid van de Raad.

Op 5 oktober 2015 heeft de Raad overleg gehad met H.E. de Gouverneur mevrouw L.A. George-Wout waarbij onder meer van gedachten is gewisseld over de gehoudenheid van de regering en de Staten (initiatiefnemer) om in te gaan op een advies van de Raad van Advies, een geschillenregeling voor het Koninkrijk der Nederlanden en over actuele bestuurlijke ontwikkelingen.

Tijdens een lunchbijeenkomst op 9 december 2015 heeft de Raad met H.E. de Gouverneur mevrouw L.A. George-Wout van gedachten gewisseld over zaken van wetgeving en bestuur.

STAATSRaad VAN HET KONINKRIJK

Drs. R.A. Vornis is op 1 mei 2015 afgetreden als Staatsraad van het Koninkrijk. In het kader van zijn afscheidsbezoek aan Curaçao heeft hij op 5 mei 2015 een gesprek gehad met de ondervoorzitter.

DE RAAD VAN MINISTERS

De ondervoorzitter heeft op 22 oktober 2015 een bespreking gehad met de Raad van Ministers waarbij onder meer van gedachten is gewisseld over de stand van zaken met betrekking tot de adviesverzoeken. De secretaris van de Raad van Advies was aanwezig bij deze bespreking.

DE MINISTER-PRESIDENT

De ondervoorzitter heeft op 8 januari 2015 een gesprek gehad met de minister-president, drs. I.O.O. Asjes.

DE MINISTER VAN FINANCIËN

De ondervoorzitter heeft op 16 maart 2015 een gesprek gehad met de minister van Financiën, dr. J.M.N. Jardim,

waarbij het instellen van de functie van financieel adviseur bij de Raad werd besproken. Bij dit gesprek was de secretaris van de Raad van Advies aanwezig.

Op 30 juni 2015 is er een ontmoeting geweest tussen de ondervoorzitter en de voorzitter van de Algemene Rekenkamer met de minister van Financiën, dr. J.M.N. Jardim, in aanwezigheid van de sectordirecteur Financieel Beleid en Begrotingsbeheer, mevr. L. Melfor MSc. Er is onder meer gesproken over het 'Informatieblad Zelfstandig financieel beheer van de Hoge Colleges van Staat in het Curaçaose Staatsbestel' dat op 22 mei 2015 door de ondervoorzitter, de ombudsman, mevr. mr. A. Martijn, en de voorzitter van de Algemene Rekenkamer Curaçao, mevr. M. Wedervoort MSc, aan de minister van Financiën is aangeboden.

HET MINISTERIE VAN FINANCIËN

Op 13 augustus 2015 heeft de sectordirecteur Financieel Beleid en Begrotingsbeheer, mevr. L. Melfor, van het Ministerie van Financiën de Raad een presentatie gegeven over de ontwerp-landsverordening tot vaststelling van de begroting van Curaçao voor het dienstjaar 2016 die de regering ter advisering aan de Raad had aangeboden.

HET MINISTERIE VAN BESTUUR, PLANNING EN DIENSTVERLENING

Op 14 oktober 2015 is vanwege het Ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening een presentatie gehouden over de voorgenomen wijziging van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren.

HET MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

Op 22 oktober 2015 hebben de ondervoorzitter en de secretaris een ontmoeting gehad met de sectordirecteur Algemene Zaken, mr. N.V. Ribeiro, en de afdelingshoofden van Wetgeving en Juridische Zaken van het Ministerie van Algemene Zaken. Er is gesproken over onderwerpen die samenhangen met de optimalisering van het wetgevingsnetwerk.

Het vier-Radenoverleg d.d. 9 oktober 2015 in het Renaissance Curaçao Resort & Casino

EVALUATIECOMMISSIE RIJKSWET FINANCIËEL TOEZICHT CURAÇAO EN SINT MAARTEN

In het kader van haar wettelijke taak heeft de Evaluatiecommissie Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten ('Evaluatiecommissie') met verschillende stakeholders gesprekken gevoerd over de uitvoering van de verplichtingen voortvloeiende uit de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten door de landen Curaçao en Sint Maarten. Op 7 mei 2015 hebben de ondervoorzitter, de leden van de Werkgroep Economische en financiële aangelegenheden en de secretaris van de Raad van Advies, vergaderd met de Evaluatiecommissie.

RAAD VAN ADVIES VAN SINT MAARTEN

Op uitnodiging van de Raad van Advies van Sint Maarten heeft de ondervoorzitter op 16 oktober 2015 een voorlichtingsdag over de Hoge Colleges van Staat van Sint Maarten bijgewoond.

DE VICEPRESIDENT VAN DE RAAD VAN STATE

Met de vicepresident van de Raad van State, mr. J.P.H. Donner, heeft de ondervoorzitter in juni 2015 een onderhoud gehad. In dit onderhoud is onder meer gesproken over de voorbereiding van het Adviesradenoverleg dat in oktober 2015 zou worden gehouden.

OVERLEG TUSSEN DE VIER ADVIESRADEN VAN HET KONINKRIJK

Aan het Adviesradenoverleg dat op 9 oktober 2015 in Curaçao is gehouden, hebben deelgenomen de adviesraden van Aruba, Sint Maarten en Curaçao alsook de Raad van State. Centraal thema van dit adviesradenoverleg was deugdelijkheid van bestuur.

WERKBEZOEK HARE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINSES BEATRIX

De ondervoorzitter heeft op 3 mei 2015 een brunch bijgewoond ter gelegenheid van het werkbezoek aan Curaçao van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix van 1 tot en met 3 mei 2015.

DE PRESIDENT VAN DE HOGE RAAD

De president van de Hoge Raad, mr. M.W. Feteris, heeft op 7 oktober 2015 een beleefdheidsbezoek gebracht aan de (wnd.) ondervoorzitter, mevr. mr. L.M. Dindial.

Forumdiscussie d.d. 8 oktober 2015 in het kader van het tweejaarlijks overleg tussen de adviesraden van het Koninkrijk.

2. BIJZONDERE CONTACTEN

FORUMDISCUSSIE

Ter gelegenheid van het op Curaçao gehouden koninkrijksbrede Radenoverleg 2015 heeft de Raad op 8 oktober 2015 een forumdiscussie georganiseerd met als hoofdthema "De veranderende rol van de Hoge Colleges van Staat en andere adviescolleges". De forumdiscussie werd gehouden in het auditorium van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten.

De adequate uitoefening van de staatsrechtelijke taken door staatsorganen van elk der landen binnen het Koninkrijk staat immer onder druk. Om die reden is het onder meer belangrijk dat de eigen Hoge Colleges van Staat en andere adviescolleges goed functioneren. Het bevorderen van integriteit en deugdelijkheid van bestuur vormt daarbij een aanhoudende zorg van elk land binnen het Koninkrijk. De noodzaak tot verdergaande versterking van de deugdelijkheid van bestuur zal tot een herbezinning

moeten leiden op de rol die deze adviescolleges moeten vervullen. Het doel van de forumdiscussie is (nieuwe) inzichten te krijgen in wat de rol van deze adviescolleges in de toekomst behoort te zijn. Het is immers niet alleen van belang wat de stakeholders van de adviescolleges verwachten en hoe zij hun eigen rol zien, maar ook wat de rol is die deze adviescolleges in de toekomst behoren te vervullen, gezien in het licht van het verstevigen van de waarborgen voor een goed functionerende democratische rechtsstaat.

DE MEDIA

Op haar eigen verzoek heeft mevr. S. Bashir van Telecuraçao de ondervoorzitter en de secretaris van de Raad van Advies geïnterviewd op 21 oktober 2015 over de taak van de Raad van Advies.

Hoofdstuk 7

DE AMBTELIJKE ONDERSTEUNING VAN DE RAAD VAN ADVIES

Inleiding

GEZIEN DE POSITIE VAN DE RAAD ALS ONAFHANKELIJK ADVISEUR VAN DE REGERING OP HET TERREIN VAN WETGEVING EN BESTUUR IS HET GEWENST DAT DE RAAD OOK EEN EIGEN ONDERSTEUNEND AMBTELIJK APPARAAT HEEFT. AAN DEZE ONDERSTEUNING WORDT AANDACHT GEGEVEN IN DE ARTIKELN 15 E.V. VAN DE LANDSVERORDENING RAAD VAN ADVIES. DOOR DE ZELFSTANDIGE POSITIE DIE DE RAAD TEN OPZICHTE VAN DE REGERING INNEEMT, MOET DE RAAD ZOVEEL MOGELIJK ZEGGENSCHAP KRIJGEN MET BETREKKING TOT DE INRICHTING EN BEMENSING VAN ZIJN ONDERSTEUNEND APPARAAT, AANGEDUID ALS HET SECRETARIAAT VAN DE RAAD VAN ADVIES.

DE SECRETARIS

Aan de Raad wordt toegevoegd een secretaris, aldus artikel 15, eerste lid, van de Landsverordening Raad van Advies. De secretaris, die op voordracht van de Raad bij landsbesluit wordt benoemd, is de belangrijkste adviseur van de Raad. De secretaris is, ingevolge het bepaalde in artikel 15, derde lid, tevens belast met de leiding van het Secretariaat.

HET SECRETARIAAT VAN DE RAAD VAN ADVIES

De leden van de Raad worden in hun werkzaamheden bijgestaan en ondersteund door het Secretariaat¹⁸. Het Secretariaat geeft naast administratieve ook juridisch-technische ondersteuning aan de Raad bij de voorbereiding van de adviezen van de Raad. Er is een viertal ervaren juristen in de functie van adviseur bij het Secretariaat benoemd.

In de praktijk komt het vaker voor dat de Raad zich moet buigen over ontwerpregelingen met (aanzienlijke) financieel-economische gevolgen. Mede gezien het lopende traject om tot een duurzame gezonde financiële positie van het Land te komen is te verwachten dat de Raad ontwerpregelingen met (belangrijke) financieel-economische gevolgen ter advisering zal blijven ontvangen.

Teneinde binnen een redelijke termijn aan verzoeken van de regering te kunnen voldoen, is het noodzakelijk gebleken een medewerker met een financiële achtergrond aan te trekken ten behoeve van het Secretariaat. In december 2015 is de kandidaat geselecteerd voor de vervulling van de functie van financieel adviseur.

De belangrijkste taken van het Secretariaat zijn:

- het opstellen van conceptadviezen, het verrichten van voorstudies met betrekking tot aan de Raad voorgelegde vraagstukken en het verstrekken van adviezen aan de Raad;
- het voorbereiden en vastleggen van de vergaderingen van de Raad;
- het bijstaan en ondersteunen van de Raad met betrekking tot het opstellen van jaarplannen c.q. -verslagen, en het onderhouden van een goede werkwijze met onder andere de regering en de Staten, de Raden van Advies van Aruba en van Sint Maarten en de Raad van State van het Koninkrijk.

¹⁸ Zie bijlage J voor het organogram en samenstelling van het Secretariaat van de Raad van Advies van Curaçao.

ORGANISATIE

Het Secretariaat van de Raad van Advies ondersteunt een staatsorgaan en is daarom direct verantwoording schuldig aan dat staatsorgaan en niet aan de overheid.

In de begroting van Curaçao is de Raad van Advies als organisatie opgenomen in het hoofdstuk "Staatsorganen". De financiële zelfstandigheid van de Raad op het punt van de begrotingsuitvoering en meer in het bijzonder de beschikking over de eigen begrotingsbedragen houdt in dat in beginsel niet wordt gekort op een door de Raad ingediende ontwerpbegroting.

De uitvoering van de begroting behoort tot de verantwoordelijkheid van de Raad zelf. De ondervoorzitter, of namens deze de secretaris, voert het begrotingsbeheer van de Raad.

De secretaris en de plaatsvervangend secretaris van de Raad worden op voordracht van de Raad benoemd bij landsbesluit. Het overige personeel van het Secretariaat wordt op voordracht van de secretaris bij landsbesluit benoemd.

KENNISBELEID EN OPLEIDINGEN

Het Secretariaat streeft onder alle omstandigheden naar een gedegen ondersteuning van de Raad. Kennis is daarbij een kernvoorwaarde. De beschikbaarheid, actualiteit en toepasbaarheid van kennisbronnen zijn daarom cruciaal voor de advisering. De Raad streeft ernaar de beschikbare kennis te vergroten, onder andere door de medewerkers van het Secretariaat in de gelegenheid te stellen specialistische opleidingen te volgen en door het onderhouden van een gedegen bibliotheek.

AMBTELIJKE CONTACTEN

In het kader van de uitvoering van de taken van het Secretariaat hebben de secretaris en diens medewerkers geregeld contact met ambtelijke diensten, instellingen, het Secretariaat van de Raad van Advies van Aruba, het Secretariaat van de Raad van Advies van Sint Maarten en met het Secretariaat van de Raad van State, alsmede met andere adviesorganen.

Ook heeft de secretaris diverse malen op ambtelijk niveau overleg gevoerd met de vertegenwoordigers van de Algemene Rekenkamer, het Bureau van de Ombudsman en de Sociaal-Economische Raad (SER) over onder meer het realiseren van een verdergaande verzelfstandiging op het gebied van financieel beheer.

De secretaris heeft op 2 april 2015 en 3 september 2015 met de secretaris van de Raad van Advies van Aruba, mevr. mr. dr. H. van der Wal BA, verschillende onderwerpen besproken. In beide gesprekken is onder meer de voorbereiding van het Adviesradenoverleg 2015 ter sprake gekomen.

Op 27 mei 2015 heeft mr. B. Heyer een werkbezoek gebracht aan de secretaris in het kader van het netwerken. De heer Heyer is senior beleidsjurist bij de cluster Koninkrijksrelaties van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De directeur van het Kabinet van de Gouverneur, mr. P. Benschop, heeft op 29 juli 2015 een kennismakingsbezoek gebracht aan de secretaris. De secretaris heeft in het overleg van 20 november 2015 met de secretaris van de SER, mevr. drs. J.J. Provence, gesproken over onderwerpen van gemeenschappelijk belang, waaronder de motiveringsplicht van de regering bij afwijking van een advies van de SER of de Raad van Advies.

Op 1 december 2015 heeft de secretaris een gesprek gehad met mevr. drs. M. Schroen, adviseur van de Directie Buitenlandse Betrekkingen van het Ministerie van Algemene Zaken. Mevr. Schroen heeft de opdracht gekregen om voor Wetgeving en Juridische Zaken van genoemd ministerie een verbeterplan op te stellen en heeft hierover van gedachten gewisseld met de secretaris. Op 4 december 2015 heeft de secretaris een gesprek gehad met de secretaris van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft), drs. H.A. (Manus) Twisk.

Hoofdstuk 8

ZELFSTANDIGHEID VAN DE RAAD

BEGROTINGSAUTONOMIE

Artikel 32 van de Landsverordening Raad van Advies bepaalt dat de Staten, in overeenstemming met de Raad en met de minister van Algemene Zaken, faciliteiten aan de Raad beschikbaar stellen voor een goede onafhankelijke taakuitoefening. De ondervoorzitter, of namens deze de secretaris, voert het begrotingsbeheer van de Raad (artikel 39 van de Landsverordening comptabiliteit 2010). In de begroting van de Raad dienen geen wijzigingen aangebracht te worden. De uitvoering van de begroting behoort tot de verantwoordelijkheid van de Raad zelf¹⁹. De Raad bereidt voorts op grond van artikel 34 van de Landsverordening comptabiliteit 2010 zijn eigen begroting voor. Hierdoor wordt zijn zelfstandige positie ten opzichte van de regering geaccentueerd.

Op grond van het tweede lid van artikel 40 van de Landsverordening comptabiliteit 2010 in samenhang met het eerste lid van dat artikel kan de ondervoorzitter de secretaris aanwijzen om zonder voorafgaande machtiging privaatrechtelijke rechtshandelingen te verrichten.

ZELFSTANDIG PERSONEELSBEHEER

Weliswaar heeft de Raad wat zijn Secretariaat betreft geen zelfstandig personeelsbeheer, maar de onafhankelijkheid van de Raad wordt door artikel 15 van de Landsverordening Raad van Advies in zekere zin gewaarborgd. Op grond van het eerste lid van dat artikel 15 worden de secretaris en de plaatsvervangend secretaris van de Raad immers op voordracht van de Raad benoemd bij landsbesluit. De secretaris en de plaatsvervangend secretaris worden bij landsbesluit geschorst of ontslagen nadat de Raad is gehoord.

Het overige personeel van het Secretariaat van de Raad wordt op voordracht van de secretaris bij landsbesluit benoemd, geschorst of ontslagen.

¹⁹ Zie in dit verband de toelichting op artikel 32 van de Landsverordening Raad van Advies (pagina 19 van de memorie van toelichting).

Hoofdstuk 9

EEN AANTAL ADVIEZEN NADER BELICHT

A. ONTWERPLANDSVERORDENING HOUDENDE FINANCIËLE REGELS VOOR OVERHEIDSENTITEITEN (LANDSVERORDENING OPTIMALISERING OVERHEIDSGELIEERDE ENTITEITEN 2015)²⁰

1. DOELSTELLING VAN HET ONTWERP

Met de aan de Raad voor advies voorgelegde ontwerp-landsverordening houdende financiële regels voor overheidsentiteiten (Landsverordening optimalisering overheids-gelieerde entiteiten 2015) (hierna: het ontwerp) beoogt de regering de optimalisering van de overheids-gelieerde entiteiten te bereiken²¹. De regering wil met de Landsverordening optimalisering overheids-gelieerde entiteiten 2015 het kader waarbinnen deze entiteiten moeten opereren hervormen en waar nodig reguleren teneinde de kosten voor de gemeenschap te drukken, de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren en de risico's voor de overheidsfinanciën te mitigeren. Dit zal volgens de regering bereikt worden door het invoeren van algemene regels bij het plaatsen van opdrachten waarbij marktwerking en transparantie worden bevorderd. Daarnaast worden normen ingevoerd voor specifieke kostenposten die gemakkelijk tot onnodige meerkosten en misbruik kunnen leiden. Ook worden richtlijnen ingevoerd voor de personeelskosten.

2. DE VOORGESTELDE WIJZE OM HET DOEL TE BEREIKEN

De Raad concludeert op basis van zijn systematische analyse van de manier waarop de regering het bovenomschreven doel wil bereiken dat er fundamentele bezwaren zijn tegen het vaststellen van het ontwerp.

Uit de memorie van toelichting kan niet worden opgemaakt wat de implicaties van het voorgestelde in het ontwerp zullen zijn voor de overheids-gelieerde entiteiten²². In het ontwerp wordt afgeweken van algemene regels, zoals het Burgerlijk Wetboek, (hierna: BW) zonder dat in de memorie van toelichting een motivering hiervoor is aangedragen. Bovendien wordt de bijzondere positie van de bij of krachtens landsverordening door het land ingestelde rechtspersonen door het vaststellen van het ontwerp aangetast. Het staat ook niet vast dat het in het ontwerp voorgestelde kader waarbinnen de overheids-gelieerde entiteiten moeten opereren, het gewenste resultaat zal hebben. Bij het vaststellen van dit kader is geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende soorten entiteiten waarop het ontwerp van toepassing zal zijn. Elke soort entiteit heeft een eigen structuur en karakter. Een gedifferentieerde aanpak van deze entiteiten is om deze reden noodzakelijk. Bovendien is geen duidelijkheid gegeven hoe de kosten in de overgangperiode tussen het vaststellen van het ontwerp en het gezond maken van de entiteiten gedekt zullen worden. Gevreesd wordt dat de slagvaardigheid binnen de overheids-gelieerde entiteiten in verregaande mate aangetast zal worden en dat deze entiteiten als gevolg van het vaststellen van het ontwerp, in tegenstelling tot het door de regering beoogde doel, inefficiënt zullen gaan functioneren. De Raad is, mede gelet op aanwijzing 6 van de Aanwijzingen voor de regelgeving, van oordeel dat voor het tot stand brengen van een regeling slechts moet worden besloten indien zij geschikt is om de gekozen doelstelling(en) te realiseren.

²⁰ De adviezen waarnaar in dit onderdeel wordt verwezen, staan op de website van de Raad van Advies: www.raadvanadvies.cw

²¹ Advies van 9 juni 2015, RvA no. RA/06-15-LV.

²² In de in artikel 1 van het ontwerp gegeven definitie van overheids-gelieerde entiteiten wordt een onderscheid gemaakt tussen bij of krachtens landsverordening door het land ingestelde rechtspersonen, instellingen die voor meer dan vijftig procent direct of indirect door het land worden gesubsidieerd en krachtens Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek opgerichte vennootschappen waarin het land een aandeel heeft van meer dan vijftig procent.

3. AFWIJKEN VAN ALGEMENE REGELS

In het algemeen kan worden opgemerkt dat niet genoegzaam is komen vast te staan dat is onderzocht of de doelstelling van het ontwerp door aanpassing of beter gebruik van bestaande instrumenten bereikt kan worden of dat er andere mogelijkheden dan het ontwerp bestaan om het betreffende doel te bereiken. Vast staat dat in het ontwerp wordt afgeweken van algemene regels.

Uit de memorie van toelichting kan bijvoorbeeld niet worden opgemaakt wat de implicaties van het voorgestelde in het ontwerp zullen zijn voor de bij of krachtens landsverordening ingestelde rechtspersonen. Bedoeld worden hier onder andere de Sociale Verzekeringsbank, het Algemeen Pensioenfonds Curaçao en de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (hierna: CBCS).

In de memorie van toelichting is ook niet gemotiveerd waarom ervoor gekozen is op essentiële punten af te wijken van bepaalde in de instellingslandsverordeningen vastgestelde beginselen c.q. uitgangspunten. Zoals blijkt, stroken bepaalde bepalingen in het ontwerp bijvoorbeeld niet met het Centrale Bank-statuut voor Curaçao en Sint Maarten (hierna: CB-statuut). De CBCS wordt geregeerd door het CB-statuut. De CBCS heeft op grond van artikel 3, eerste lid, onderdeel b van het CB-statuut als doelstelling onder andere het bevorderen van de gezondheid van het financiële systeem van de landen Curaçao en Sint Maarten. De Kadervaststellingslandsverordening centrale bank, geldstelsel, deviezenverkeer en wisselkoers (hierna: Kadervaststellingslandsverordening) bepaalt in artikel 1 welke procedure gevolgd moet worden om het CB-statuut te wijzigen. Ingevolge artikel 1, eerste en tweede lid, van de Kadervaststellingslandsverordening komt een wijziging van het CB-statuut tot stand bij onderlinge regeling als bedoeld in artikel 38, eerste lid jo tweede lid, van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden en nadat het ontwerp daarvan bij landsverordening is goedgekeurd. Door onderhavige landsverordening vast te stellen wordt deze procedure, waarbij Sint Maarten ook betrokken is bij aangelegenheden betreffende de CBCS, omzeild.

Een punt van aandacht is ook dat de doelstelling van de CBCS wordt bereikt door het op grond van artikel 4, eerste lid, van het CB-statuut, bepalen van het monetaire beleid van genoemde landen en het uitvoeren hiervan. In artikel 18 van het CB-statuut wordt kort gezegd bepaald dat de CBCS, de leden van de Raad van Bestuur en die van de Raad van Commissarissen bij de uitoefening van hun bevoegdheden en het vervullen van de aan hen opgedragen taken en plichten geen instructies mogen vragen of aanvaarden van instellingen en organen van de landen of van de regeringen van de landen of van enig ander orgaan. Ook de instellingen en organen van de landen alsmede de regeringen van de landen hebben zich door het vaststellen van het CB-statuut ertoe verplicht dit beginsel van onafhankelijkheid te eerbiedigen en de leden van de Raad van Bestuur of van de Raad van Commissarissen niet bij de uitvoering van hun taken te beïnvloeden.

Geconstateerd wordt echter dat in artikel 56 van het ontwerp een Bureau overheidsgeleerde entiteiten wordt opgericht bestaande uit drie kamers. Eén van deze kamers, de Adviseur corporate efficiency zal op grond van het voorgestelde onderdeel b van het vijfde lid van artikel 56 toezicht gaan houden op de handelingen van de CBCS die onder andere verband houden met de financiële richtlijnen zoals bepaald in Hoofdstuk III van het ontwerp. Geconcludeerd kan worden dat het ontwerp hierdoor de onafhankelijke (financiële) positie van de CBCS ondermijnt.

Voor de gesubsidieerde instellingen geldt dat in de Subsidieverordening Curaçao 2007 regels zijn opgenomen op grond waarvan door de overheid subsidie verleend kan worden aan een stichting of een rechtspersoonlijkheid bezittende vereniging. De regering had in plaats van het ontwerp vast te stellen ervoor kunnen kiezen om de Subsidieverordening Curaçao 2007 aan te scherpen. De voorschriften voor het verlenen van subsidies die zijn bepaald in artikel 10 van de Subsidieverordening Curaçao 2007, in de subsidiebeschikking uitgebreid hadden kunnen worden. De memorie van toelichting onderbouwt niet om welke reden het bovengenoemde instrument niet is gebruikt. Aanbevolen is in de onderbouwing duidelijk de functionele en economische voor- en nadelen van de gekozen optie mee te nemen.

Ten aanzien van de overheidsvennootschappen kan worden gesteld dat volgens de toelichting op aanwijzing 37 van de Aanwijzingen voor de regelgeving het BW een algemene landsverordening is. De noodzaak om van de bepalingen van bijvoorbeeld Boek 2 van het BW af te wijken is in de memorie van toelichting bij het ontwerp niet voldoende komen vast te staan. De memorie van toelichting geeft hiervoor geen nadere motivering. Het ontwerp vormt een verregaande aantasting van de in Boek 2 van het BW neergelegde structuur van vennootschappen en stichtingen en meer in het bijzonder de daarin opgenomen taken en bevoegdheden van het bestuur, de raad van commissarissen en de algemene vergadering van aandeelhouders. Ter illustratie hiervan zijn de volgende voorbeelden gegeven.

In het vijfde lid van artikel 6 van het ontwerp wordt bepaald dat de overheidsgeleerde entiteit die een krachtens het tweede Boek van het BW opgerichte vennootschap is waarin het land een aandeel heeft van meer dan vijftig procent, jaarlijks een gedeelte van het rendement aan de aandeelhouder als dividend zal afdragen.

Op grond van de artikelen 2:118, eerste lid en 2:218, eerste lid, van het BW beslist de algemene vergadering of een ander bij de statuten aangewezen orgaan over de uitkering of inhouding van de uit de jaarrekening blijkende winst en over het doen van andere uitkeringen ten laste van het uit de jaarrekening blijkende eigen vermogen. Door het bepaalde in artikel 6 van het ontwerp vormen de door de jaren heen ontwikkelde normen van het privaatrecht en jurisprudentie niet langer de grondslag voor uitkeringen aan aandeelhouders. Het recht van de algemene vergadering van aandeelhouders om op grond van de bepalingen van het BW over de winst van een vennootschap te beslissen wordt met andere woorden door laatstgenoemd artikel ondermijnd.

Volgens het tweede lid van artikel 2:19 BW behoort tot de taak van een raad van commissarissen het toezicht houden op het bestuur. In bepaalde gevallen kan de verplichting tot het horen van de toezichthouder, bedoeld in artikel 56 van het ontwerp, de slagvaardigheid in het nemen van besluiten aantasten. Deze verplichting is onder meer opgenomen in artikel 47, vierde en vijfde lid, van het ontwerp. Ingevolge deze artikellieden moet de toezichthouder een bindend advies uitbrengen over het voornemen van een overheidsgeleerde entiteit om een vacature niet middels een open sollicitatie in te vullen. Voorts is de algemene vergadering van aandeelhouders het aangewezen forum voor aandeelhouders, in dit geval de overheid, om invloed uit te kunnen oefenen op een vennootschap. Door het vaststellen van het ontwerp zal tevens de positie van de aandeelhouder worden afgezwakt omdat de mogelijkheid voor een op maat gerichte aanpak van de overheidsgeleerde entiteiten wordt beperkt.

Bij de vaststelling van het ontwerp zal in dit geval sprake zijn van een ongewenste vermenging van het publiek- en het privaatrecht die een ernstige inbreuk zal maken op de rechtszekerheid voor vennootschappen en stichtingen.

De overheid wordt aanbevolen gebruik te maken van de in onder meer het BW opgenomen bevoegdheden om het vastgestelde doel te bereiken. De overheid als aandeelhouder of subsidieverlener van de verschillende overheidsgeleerde entiteiten dient scherper toezicht uit te oefenen op die entiteiten waar dit nog niet het geval is. Immers, bij het destijds vaststellen door de regering van de taken die niet meer door de overheid moeten worden behartigd (zg. niet-kerntaken) werd in bepaalde gevallen gekozen voor taakuitoefening door onder andere een door de overheid opgerichte naamloze vennootschap of stichting als bedoeld in Boek 2 van het BW.

Het doel hiervan was onder meer slagvaardigere organisaties te realiseren en bestuurders van deze entiteiten aanspreekbaar te maken. In de memorie van toelichting wordt niet nader onderbouwd om welke reden van dit beleid afgeweken moet worden. In geval er bijvoorbeeld sprake is van kwalitatief ondermaats functionerende raden van commissarissen of van bestuurders, zal de overheid als aandeelhouder middels het aanscherpen van de regels van corporate governance voor met name de aanname, het ontslag en het functioneren van de leden van bijvoorbeeld raden van commissarissen, deze kunnen beïnvloeden. Dit is volgens de Raad de geëigende weg waarlangs de overheid als aandeelhouder of subsidieverlener invloed moet uitoefenen op de door haar opgerichte vennootschappen en stichtingen. In de Landsverordening corporate governance (hierna: LCG) zijn regels geïntroduceerd met betrekking tot de corporate governance. In de Code Corporate Governance worden eisen gesteld aan vennootschappen en stichtingen conform internationaal aanvaarde normen.

Deze eisen hebben betrekking op goed en transparant bestuur van vennootschappen en stichtingen en het toezicht daarop en zijn bedoeld als een instructienorm voor de overheid. Door het voorgestelde in het ontwerp wordt ook de LCG doorkruist. Als voorbeeld daarvan geldt het volgende. Volgens de toelichting op artikel 6 van het ontwerp worden in dit artikel minimale eisen aan de winstgevendheid van de overheidsvennootschappen gesteld. In dit artikel worden onder meer regels gesteld voor een dividendbeleid van een overheidsgeleerde entiteit terwijl ook in artikel 5 van de LCG, die van

toepassing is op deze entiteiten, regels hierover zijn opgenomen. De Raad is van oordeel dat het een en ander niet efficiënt zal zijn voor het beheer van overheidsgeleerde entiteiten en verwarring zal scheppen.

B. ONTWERPLANDSVERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE LANDSVERORDENING ALGEMENE OUDERDOMSVERZEKERING EN DE LANDSVERORDENING ALGEMENE WEDUWEN- EN WEZENVERZEKERING

1. De rechtsgrond van 'een voorziening in nood van ouden van dagen'

De regering heeft in 1960 in de memorie van toelichting op de (oorspronkelijke) Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (hierna: Lv AOV) met betrekking tot een rechtsgrond voor een voorziening in nood van ouden van dagen overwogen dat deze rechtsgrond er inderdaad is (pagina s 1 tot en met 3).

De Raad is, zoals aangegeven in het advies²³ over de voorgelegde ontwerpplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering en de Landsverordening Algemene Weduwen- en wezen verzekering (hierna: het ontwerp), van oordeel dat de geciteerde onderdelen uit de memorie van toelichting uit 1960 nog steeds de rechtsgrond en het belang van het (basis-)ouderdomspensioen op onweerspreekbare wijze weergeven. Daarbij dient niet in de eerste plaats waarde te worden gehecht aan de plaats waar de uitkeringsgerechtigde woont en zijn uitkering zal besteden, maar meer in het bijzonder aan het sociale aspect van sociale uitkeringen, zij het met inachtneming van het algemeen belang. Deze opvatting geldt ook voor opgebouwde rechten uit de Landsverordening Algemene Weduwen- en wezen verzekering (hierna: Lv AWW).

2. Voornemens van de regering met betrekking tot de Lv AOV en de Lv AWW

Het ontwerp beoogt de Lv AOV en de Lv AWW te wijzigen teneinde in te korten op het recht op ouderdomspensioen en weduwen- en wezenpensioen van niet-ingezetenen. Voor niet-ingezetenen wordt voorgesteld het bedrag van het recht op ouderdomspensioen en weduwen- en wezenpensioen vast te stellen op het 3/4 deel van het recht op ouderdomspensioen respectievelijk weduwen- en wezenpensioen van ingezetenen.

²³ Advies van 19 juni 2015, RvA no. RA/09-15-LV.

De toeslag en de uitkering in de zin van de Lv AOV zullen, zoals voorgesteld in het ontwerp, worden beperkt tot de ingezetenen. Het doel van de voorgenomen wijziging is volgens de memorie van toelichting op het ontwerp om het ouderdomspensioen op een aanvaardbaar niveau te houden.

De Raad is zich bewust van de noodlijdende positie van het Ouderdomsfonds (hierna: AOV-fonds), bedoeld in artikel 24 van de Lv AOV en ziet de noodzaak in om het ouderdomspensioen op een aanvaardbaar niveau te houden. De Raad vraagt zich echter af of de regering voor het solvabel maken en houden van het AOV-fonds en daarmee het op een aanvaardbaar niveau houden van het ouderdomspensioen een duidelijk en doeltreffend plan heeft. Immers, de Lv AOV is in 2013 reeds ingrijpend gewijzigd juist met het doel om het AOV-fonds solvabel te maken en te houden. Daarvoor is toen de leeftijd waarop het recht op uitkering ingevolge de Lv AOV ontstaat, van 60 naar 65 jaar verhoogd. Thans wordt in het ontwerp wederom voorgesteld de Lv AOV en de Lv AWW te wijzigen met het hiervoor genoemde doel. De Raad vraagt de regering, gezien het voorgaande, aan te geven of zij voornemens is de Lv AOV respectievelijk de Lv AWW naast de voorliggende wijzigingen in het ontwerp verder aan te passen, waardoor bepaalde groepen (weer) nadeel zullen ondervinden en wijst de regering met nadruk op het sociale aspect van de Lv AOV en de Lv AWW.

In het advies wordt de aandacht van de regering gevraagd voor het bovenstaande.

3. GRONDRECHTEN

a. De beperking van grondrechten

Uit paragraaf '1 Algemeen' van de memorie van toelichting kan worden opgemaakt dat financiële en economische motieven ten grondslag liggen aan het voornemen om in te korten op het recht op ouderdomspensioen en weduwen- en wezenpensioen van niet-ingezetenen en de toeslag en de uitkering in de zin van de Lv AOV te beperken tot de ingezetenen.

In het advies wordt aan de hand van de ter toetsing aangeboden stukken geconcludeerd dat een aantal grondrechten in het onderhavige geval beperkt wordt. Het gaat in elk geval om het recht van eenieder op het ongestoord genot van zijn eigendom en het recht om welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten. In de memorie van toelichting worden slechts financiële en economische motieven genoemd voor de voorgestelde wijzigingen in het ontwerp. De Raad is van oordeel dat financiële en economische motieven *alleen*, gezien de in het geding zijnde grondrechten en de omstandigheden van uitkeringsgerechtigden - waaronder het niet hebben van een additionele inkomstenbron - onvoldoende zijn om bovengenoemde grondrechten op de wijze zoals dat in het ontwerp plaatsvindt, te beperken.

b. Voorwaarden bij beperking van grondrechten

In de memorie van toelichting wordt geen rechtvaardiging gegeven voor de inmenging in het eigendomsrecht van uitkeringsgerechtigden noch aangegeven om welke redenen de regering van oordeel is dat in het onderhavige geval voldaan wordt aan de voorwaarden om het recht om het land te verlaten op geoorloofde wijze te beperken. Aangezien in de memorie van toelichting niet aangegeven wordt welke andere dan de financiële en economische overwegingen de overheid heeft gemaakt, kan niet beoordeeld worden of het ontwerp dat een inbreuk maakt op het recht van het ongestoorde genot van het eigendom en het recht om het land te verlaten, aan de eisen zou voldoen die voortvloeien uit de artikelen 1 van het Eerste Protocol bij het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: EVRM) respectievelijk 2, tweede en derde lid, van het Vierde Protocol bij het EVRM, om die inbreuk te rechtvaardigen, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EHRM). Op basis van de jurisprudentie van het EHRM en de hiervoor aangehaalde verdragsartikelen kan wel aangegeven worden welke criteria voor het beperken van genoemde grondrechten gelden.

1°. Inmenging in het eigendomsrecht

Volgens jurisprudentie van het EHRM kan bij het afschaffen of inkorten van de sociale uitkering of het pensioen sprake zijn van inmenging in het eigendomsrecht in de zin van artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM. Een dusdanige inmenging in het eigendomsrecht is volgens het EHRM geoorloofd uit overwegingen aan het algemeen belang ontleend waarbij sprake moet zijn van een proportionaliteitsrelatie tussen de gekozen middelen en het doel van de maatregel ("fair balance"). Een redelijk evenwicht tussen de ontneming van het reeds opgebouwde recht op een uitkering en het doel dat met het ontwerp wordt beoogd, ontbreekt naar het oordeel van de Raad.

2°. Beperking van het recht om het land te verlaten

De beperking van het grondrecht om het land te verlaten is geoorloofd indien voldaan wordt aan de voorwaarden die gesteld worden in artikel 2, derde lid, van het Vierde Protocol bij het EVRM en artikel 12, derde lid, van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en politieke rechten. In het onderhavige geval worden aan de uitkeringsgerechtigden indirect beperkingen opgelegd, die het hen onder omstandigheden feitelijk bemoeilijken om Curaçao te verlaten. Immers, het verlaten van Curaçao met het doel zich elders te vestigen betekent dat de betrokkene geen ingezetene meer is in de zin van de gewijzigde Lv AOV en de Lv AWW en daardoor niet meer in aanmerking komt voor het volle bedrag van het opgebouwde recht op een uitkering in de zin van één van beide genoemde landsverordeningen.

3°. Toetsing aan de hiervoor genoemde verdragsbepalingen

De Raad acht de noodzaak om door middel van inkorting of afschaffing van de in het geding zijnde rechten van niet-ingezetenen te streven naar het behoud van een aanvaardbaar niveau van het ouderdomspensioen voor ingezetenen, onbegrijpelijk. Uit de memorie van toelichting blijkt namelijk niet, althans onvoldoende, in hoeverre de regering overwogen heeft om het door haar beoogde doel op andere voor de betrokkenen minder belastende wijze na te streven. Uit de memorie van toelichting blijkt ook niet of en in welke mate de regering er rekening mee heeft gehouden dat betrokkenen naast een uitkering in de zin van de Lv AOV ook andere inkomsten genieten om een van financiële zorgen vrije oude dag te kunnen hebben waarbij ten minste hun minimumlevensonderhoud verzekerd is. Een dergelijke afweging is des te meer nodig nu betrokkenen die ofwel reeds de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt of die leeftijd binnenkort zullen bereiken, thans over het algemeen geen maatregelen meer zullen kunnen treffen om de financiële achteruitgang die ze vanwege de door de regering voorgestelde maatregelen zullen ervaren, op te vangen. Het achterwege laten van een dergelijke afweging kan, zoals aangegeven in het advies, tot de conclusie leiden dat de uitkeringsgerechtigden in het onderhavige geval door de voorgenomen maatregel onevenredig zwaar worden getroffen. In dat geval zal er sprake zijn van een ongeoorloofde beperking van de in het geding zijnde grondrechten. Het voorgaande geldt mutatis mutandis - in bepaalde gevallen wellicht in mindere mate - ook voor de uitkeringsgerechtigden in de zin van de Lv AWW.

In het advies wordt de bijzondere aandacht van de regering voor het voorgaande gevraagd. Ook is de regering geadviseerd om bovengenoemde aspecten bij haar overwegingen te betrekken.

C. ONTWERPLANDSVERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE PENSIOENLANDSVERORDENING OVERHEIDSDIENAREN

1. Voorbereidings- en uitvoeringstraject

De ontwerplandsverordening tot wijziging van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren (hierna: het ontwerp) heeft gevolgen voor zowel de ambtenaren in dienst van het land als de lichamen en rechtspersonen bedoeld in de artikelen 4 en 5 van genoemde landsverordening (hierna: Plvo) en hun werknemers. In het voorbereidingstraject is over het wijzigen van de pensioenregeling voor ambtenaren diverse keren overleg gevoerd in het Centraal Georganiseerd Overleg in Ambtenarenzaken, weliswaar zonder daar overeenstemming over te bereiken. Uit de bij het adviesverzoek gevoegde stukken en de memorie van toelichting kan niet worden opgemaakt of met voornoemde lichamen en rechtspersonen over dit onderwerp overleg is gevoerd.

De Raad adviseert²⁴ de regering voor zover het betreffende overleg nog niet heeft plaatsgevonden dit alsnog te doen plaatsvinden. Gezien de ingrijpende gevolgen van het ontwerp voor (gewezen) overheidsdienaren en hun nabestaanden in de zin van de Plvo acht de Raad het van groot belang dat de betrokken personen en entiteiten ruim vóór de inwerkingtreding van de onderhavige landsverordening worden geïnformeerd over de gevolgen die deze voor hen meebrengt. De regering is geadviseerd in de memorie van toelichting aan te geven wanneer en op welke wijze in de voorlichting over het ontwerp wordt voorzien.

2. Overheidsdienaren met een overeenkomst naar burgerlijk recht

In het advies wordt opgemerkt dat pensionering niet hetzelfde is als beëindiging van het dienstverband. Veel pensioenregelingen gaan ervan uit dat met het pensioneren het dienstverband automatisch eindigt. Voor de ambtenaren is met het ontwerp de ontslagleeftijd gelijkgetrokken met de pensioengerechtigde leeftijd. Er zijn echter lichamen en rechtspersonen die worden genoemd in de artikelen 4 en 5 van de Plvo waarvan het personeel werkzaam is op basis van een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht (hierna: arbeidsovereenkomst) en waarvan de ontslagleeftijd is gesteld op 60 jaar. Nu de pensioengerechtigde leeftijd op grond van de Plvo voor betrokkenen wordt verhoogd naar 65 jaar, zal nagegaan moeten worden of ook de ontslagleeftijd van betrokkenen, in hun arbeidsovereenkomst of in de betreffende collectieve arbeidsovereenkomst, aangepast moet worden. De verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd voor deze werknemers zal, mede gelet op de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd in de Lv AOV en de Lv AWW naar 65 jaar ingaande 1 maart 2013, tot gevolg kunnen hebben dat er voor hen een substantieel inkomensgat ontstaat. Het is de Raad niet bekend of de regering hierover met bedoelde lichamen en rechtspersonen overleg heeft gepleegd. In het advies is de aandacht van de regering voor het bovenstaande gevraagd.

24 Advies van 11 november 2016, RvA no. RA/37-15-LV.

Hoofdstuk 10

COMMUNICATIE

DE RAAD VAN ADVIES HEEFT NAAST EEN ADVIESROL OOK EEN PUBLIEKE ROL. DIT HOUDT IN DAT NAAST DE REGERING EN DE STATEN OOK ANDERE INSTANTIES EN GELEDEREN VAN DE SAMENLEVING, ZOALS DE BURGERS EN DE PERS, OP DE HOOGTE GEHOUDEN DIENEN TE WORDEN VAN DE MANIER WAAROP DE RAAD ZIJN WETTELIJK VOORGESCHREVEN ROL VERVULT. DE RAAD STREEFT ERNAAR DE COMMUNICATIE MET DERDEN OP EEN GESTRUCTUREERDE WIJZE TE DOEN PLAATSVINDEN.

OPENBAARMAKING VAN DE ADVIEZEN

Het tijdstip van openbaarmaking van de adviezen van de Raad is geregeld in artikel 27, derde en vierde lid, respectievelijk artikel 28 van de Landsverordening Raad van Advies. Laatstgenoemd artikel betreft de openbaarmaking van door de Staten gevraagde adviezen over initiatiefontwerpen als bedoeld in artikel 20 van de Landsverordening Raad van Advies.

Adviezen van de Raad over ontwerplandsverordeningen van de regering dienen gelijktijdig met het aan de Staten ter goedkeuring aanbieden van het ontwerp door de Gouverneur openbaar gemaakt te worden. Adviezen van de Raad over ontwerplandsbesluiten, houdende algemene maatregelen, dienen openbaar gemaakt te worden op het tijdstip dat het vastgestelde landsbesluit, houdende algemene maatregelen, in het Publicatieblad wordt geplaatst.

Openbaarmaking van voornoemde adviezen behoort tot de zorg van de minister van Algemene Zaken.

Adviezen over door de Staten aan de Gouverneur ter vaststelling aangeboden in ontwerp goedgekeurde initiatieflandsverordeningen dienen gelijktijdig met de kennisgeving van de Gouverneur van zijn beslissing over het al dan niet vaststellen van de in ontwerp goedgekeurde initiatieflandsverordening openbaar gemaakt te worden.

Naar de letter van het vierde lid van artikel 27 dienen adviezen die niet als hiervoor openbaar gemaakt kunnen worden, uiterlijk zes weken na ontvangst door de regering openbaar gemaakt te worden. Dit zijn adviezen over andere onderwerpen ten aanzien waarvan de regering het oordeel van de Raad heeft verzocht. Artikel 27, vierde lid, geldt tevens voor adviezen die de Raad uit eigen beweging uitbrengt. Voor de openbaarmaking van voornoemde adviezen is ook de minister van Algemene Zaken verantwoordelijk.

Het voorgaande betekent dat een advies aan de regering over een ontwerplandsverordening op de website wordt geplaatst wanneer de regering de ontwerplandsverordening aan de Staten heeft aangeboden en een advies over een ontwerplandsbesluit, houdende algemene maatregelen, wanneer het landsbesluit is gepubliceerd in het Publicatieblad. Met de regering is op 24 oktober 2012 afgesproken dat de overige adviezen zes weken nadat zij aan de regering zijn uitgebracht, op de website komen te staan, tenzij de regering binnen die termijn te kennen geeft dat plaatsing op de website ongewenst is. In dat geval is de Raad, ingevolge artikel 27, vijfde lid, van de Landsverordening Raad van Advies in samenhang met artikel 9, tweede en derde lid, van de Landsverordening openbaarheid van bestuur Curaçao (LOB), bevoegd het advies openbaar te maken op een wijze die de LOB voorschrijft.

Met de voorzitter van de Staten is op 7 december 2012 de afspraak gemaakt dat een aan de Staten uitgebracht advies op de website wordt geplaatst twee weken nadat het advies is uitgebracht.

Ingevolge artikel 27, zesde lid, onder a van de Landsverordening Raad van Advies wordt een advies niet openbaar gemaakt indien zich één van de uitsluitingsgronden van artikel 11 van de LOB voordoet. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer openbaarmaking de veiligheid van het Land zou kunnen schaden of indien het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (artikel 11, eerste lid, onder b respectievelijk artikel 11, tweede lid, onder d van de LOB). Openbaarmaking van een advies blijft ook achterwege wanneer een advies zonder meer instemmend luidt (blanco advies) of uitsluitend opmerkingen van redactionele aard bevat. De Raad dient de regering in deze gevallen te adviseren of het advies openbaar moet worden gemaakt (artikel 27, zevende lid, van de Landsverordening Raad van Advies).

De regering gaat in de algemene beschouwingen van de memorie van toelichting bij ontwerplandsverordeningen of in de nota van toelichting bij landsbesluiten, houdende algemene maatregelen, meestal ook in op de inhoud van de adviezen van adviesorganen als de Raad van Advies en de Sociaal-Economische Raad²⁵. Door integrale publicatie van de adviezen van de Raad van Advies kunnen mogelijke misvattingen over de interpretatie van de adviezen worden vermeden.

DE WEBSITE VAN DE RAAD VAN ADVIES

De Raad van Advies ziet, ook met betrekking tot zijn werkzaamheden, het belang in van openbaarheid in een democratische rechtsstaat. Mede met het oog hierop heeft de Raad een website opengesteld waardoor de door hem uitgebrachte adviezen voor de burger toegankelijker worden gemaakt.

Het plaatsen van adviezen op de website vindt pas plaats nadat het uitgebrachte advies, met inachtneming van het bepaalde in de Landsverordening Raad van Advies, openbaar is gemaakt.

Naast de adviezen staat ook andere, algemene informatie betreffende de Raad op de website van de Raad:

['Integrale tekst van Jaarverslag 2015 Def.docx'](#)
www.raadvanadvies.cw

²⁵ Zie in dit verband de masterscriptie "Raad mij goed maar raad mij niet af" van mevrouw Madelon Mounier, Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de University of Curaçao, Dr. Moises da Costa Gomez, augustus 2015.

BIJLAGEN

BIJLAGE A

Samenstelling van de Raad van Advies van Curaçao

PER 1 JANUARI 2015

Voorzitter

Hare Excellentie
de Gouverneur van Curaçao
mevr. L. A. George-Wout

Ondervoorzitter

mevr. mr. drs B.J. Doran-Scoop

Leden

ir. R. Gomes Casseres
mevr. mr. L.M. Dindial
drs. Ch. P. do Rego MBA
ing. G.W.Th. Damoen MSc
dr. J. Sybesma
mevr. drs. Ch. Alberto
mr. W.R. Flocker

Secretaris

mevr. mr. C. M. Raphaëla

PER 31 DECEMBER 2015¹

Voorzitter

Hare Excellentie
de Gouverneur van Curaçao
mevr. L. A. George-Wout

Ondervoorzitter

mevr. mr. drs B.J. Doran-Scoop

Leden

mevr. mr. L.M. Dindial
drs. Ch. P. do Rego MBA
ing. G.W.Th. Damoen MSc
dr. J. Sybesma
mevr. drs. Ch. Alberto
mr. W. R. Flocker
mevr. mr. R. Sillé
drs. H.T. van der Woude RC

Secretaris

mevr. mr. C. M. Raphaëla

¹ De samenstelling van de Raad is als gevolg van het aftreden van ir. R. Gomes Casseres per 1 februari 2015 en de benoeming van mevr. mr. R. Sillé met ingang van 2 februari 2015 en drs. H.T. van der Woude RC met ingang van 9 april 2015 gewijzigd.

BIJLAGE B

Samenstelling van de werkgroepen met ingang van 1 januari 2015

Wergroep	Ministerie	Leden	Stand-by
I. Bestuurlijke en juridische aangelegenheden	• Algemene Zaken • Bestuur, Planning en Dienstverlening • Justitie	Sybesma Flocker Doran-Scoop Dindial	Damoen
II. Economische en financiële aangelegenheden	• Economische Ontwikkeling • Financiën • Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	Gomes Casseres Alberto	Do Rego Dindial
III. Educatieve en sociale aangelegenheden	• Gezondheid, Milieu en Natuur • Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn • Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	Doran-Scoop Do Rego Flocker	Sybesma Alberto Gomes Casseres

Samenstelling van de werkgroepen met ingang van 31 december 2015

Wergroep	Ministerie	Leden	Stand-by
I. Bestuurlijke en juridische aangelegenheden	• Algemene Zaken • Bestuur, Planning en Dienstverlening • Justitie	Sybesma Flocker Doran-Scoop Dindial	Sillé Damoen
II. Economische en financiële aangelegenheden	• Economische Ontwikkeling • Financiën • Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	Damoen Alberto Sillé Van der Woude Do Rego	Dindial
III. Educatieve en sociale aangelegenheden	• Gezondheid, Milieu en Natuur • Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn • Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	Doran-Scoop Do Rego Flocker	Sybesma Alberto Van der Woude

- Op de leden die in de kolom "stand-by" zijn opgenomen, zal slechts in die gevallen waarin het nodig is (bijvoorbeeld: groot aantal adviesverzoeken) een beroep gedaan worden om de werkgroep te ondersteunen.
- Tot de aanvulling van de werkgroep met "stand-byers" wordt door de werkgroep in overleg met de Ondervoorzitter besloten.

BIJLAGE C

Gedragsregels van de Raad van Advies van Curaçao ter zake omgaan met tegenstrijdige belangen

Raad van Advies van Curaçao

Gedragsregels van de Raad van Advies van Curaçao ter zake omgaan met tegenstrijdige belangen

I. Gedragsregels

1. In deze gedragsregels wordt verstaan onder belangenverstrengeling: tegenstrijdige belangen of de schijn daarvan.
2. De Ondervoorzitter en de overige leden van de Raad vervullen geen ambten of functies waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van het lidmaatschap van de Raad of de handhaving van de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de Raad of van het vertrouwen daarin.
3. a. De Ondervoorzitter en de overige leden van de Raad nemen geen deel aan de beraadslagingen en stemmen niet mee, indien daardoor de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de Raad schade zou kunnen lijden of de schijn bestaat dat de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de Raad schade zou kunnen lijden.
b. Indien het geval, genoemd onder a, zich voordoet, legt de Secretaris in een voetnoot in de notulen van de vergadering, waarin het desbetreffende advies is behandeld en in het desbetreffende advies vast dat de Ondervoorzitter of een lid van de Raad niet aan de voorbereiding van danwel de beraadslagingen over het betreffende advies heeft deelgenomen.
4. Als criterium voor door de Ondervoorzitter en de overige leden van de Raad uit te oefenen andere ambten functies wordt gehanteerd het risico dat de Ondervoorzitter of het lid zich dient te verschonen als gevolg van het andere ambt of functie of de mate waarin de organisatie of vergelijkbare organisaties waaraan het andere ambt of functie verbonden is, belanghebbende is bij een adviesonderwerp.
5. a. De Raad acht het risico van belangenverstrengeling ten aanzien van financiële en zakelijke belangen aanwezig in de gevallen dat de Ondervoorzitter of een lid:
1°. een deelneming heeft in een entiteit die deel neemt aan het openbaar rechtsverkeer;
2°. een aanmerkelijk belang van 25% of hoger heeft in een vennootschap; of
3°. een belang heeft in een eenmanszaak.
b. Bij deelname in een Stichting Particulierfonds wordt het risico van tegenstrijdige belangen niet aanwezig geacht.
c. Bij de beoordeling of er sprake is van belangenverstrengeling wordt slechts rekening gehouden met de financiële en zakelijke belangen van de echtgeno(o)t(e) van de Ondervoorzitter of een lid, ingeval sprake is van gemeenschap van goederen, en de minderjarige kinderen van de Ondervoorzitter of een lid.

6. a. De Ondervoorzitter en de overige leden van de Raad doen jaarlijks uiterlijk op 31 maart schriftelijk opgave van de, al dan niet betaalde, ambten en functies die zij over het lopende kalenderjaar hebben vervuld. De Ondervoorzitter en overige leden doen ook opgave van de financiële en zakelijke belangen, bedoeld in onderdeel 5, onder a, over het lopende kalenderjaar.
b. De Ondervoorzitter en de overige leden doen de schriftelijke opgave, bedoeld onder a, aan het oudst benoemde lid respectievelijk de Ondervoorzitter.
c. Indien de Ondervoorzitter of een lid na het verstrijken van de termijn, bedoeld onder a, tot Ondervoorzitter respectievelijk lid van de Raad wordt benoemd, doet hij de schriftelijke opgave, bedoeld onder a, zo spoedig mogelijk na de benoeming tot Ondervoorzitter respectievelijk lid van de Raad.
7. a. Elk lid meldt de door hem na het doen van de schriftelijke opgave, bedoeld in onderdeel 6, onder a, uit te oefenen andere ambten of functies binnen één week na aanvaarding daarvan schriftelijk aan de Ondervoorzitter.
b. De Ondervoorzitter meldt de door hem na het doen van de schriftelijke opgave, bedoeld in onderdeel 6, onder a, uit te oefenen andere ambten of functies zo spoedig mogelijk schriftelijk aan het oudst benoemde lid.
8. a. Elk lid meldt een potentieel geval van belangenverstrengeling hem zelf betreffende aan de Ondervoorzitter en verschaft alle relevante informatie.
b. Onderdeel a is van toepassing op de Ondervoorzitter met dien verstande dat hij een potentieel geval van belangenverstrengeling hem zelf betreffende aan het oudst benoemde lid meldt.
9. a. Een potentieel geval van belangenverstrengeling bij een lid ten aanzien van een ter behandeling geagendeerd adviesverzoek wordt door het betrokken lid terstond aan de Ondervoorzitter gemeld.
b. Onderdeel a is van toepassing op de Ondervoorzitter met dien verstande dat hij een potentieel geval van belangenverstrengeling aan het oudst benoemde lid meldt.
10. a. Elk lid dat van oordeel is dat er sprake is van belangenverstrengeling bij een ander lid, brengt dit onder de aandacht van de Ondervoorzitter.
b. In de gevallen dat een lid van oordeel is dat er sprake is van belangenverstrengeling bij de Ondervoorzitter, brengt hij dit onder de aandacht van het oudst benoemde lid.
11. a. De Ondervoorzitter geeft zo spoedig mogelijk aan het betrokken lid schriftelijk te kennen of er met het oog op een goede vervulling van het lidmaatschap van de Raad of de handhaving van zijn onpartijdigheid en onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin al dan niet bezwaren bestaan tegen de uitoefening van het betreffende ambt of de betreffende functie door een lid. Indien er met het oog op de belangen, bedoeld in de eerste volzin, bezwaren bestaan tegen het deelnemen aan de beraadslagingen en meestemmen van een lid over een adviesonderwerp geschiedt de kennisgeving, bedoeld in de eerste volzin, mondeling.
b. Indien het in het geval, bedoeld onder a, de Ondervoorzitter betreft geschiedt de kennisgeving, bedoeld onder a, door het oudst benoemde lid.
c. Indien de Ondervoorzitter met het oog op een goede vervulling van het lidmaatschap van de Raad of de handhaving van zijn onpartijdigheid en onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin bezwaren heeft tegen de uitoefening van een ambt of functie door een lid danwel het deelnemen aan de beraadslagingen en meestemmen van een lid over een adviesonderwerp en dit lid wenst te volharden in de uitoefening van het betreffende ambt of de betreffende functie, beslist de voltallige Raad.

d. Indien het oudst benoemde lid met het oog op een goede vervulling van het lidmaatschap van de Raad of de handhaving van zijn onpartijdigheid en onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin bezwaren heeft tegen de uitoefening van een ambt of functie door de Ondervoorzitter danwel het deelnemen aan de beraadslagingen en meestemmen van de Ondervoorzitter over een adviesonderwerp en de Ondervoorzitter wenst te volharden in de uitoefening van het betreffende ambt of de betreffende functie, beslist de voltallige Raad.

12. Onderdelen 3, 11a, 11c en 11d zijn van overeenkomstige toepassing bij de voorbereiding van de behandeling van een adviesverzoek in een werkgroep.

II. Slotbepaling

13. a. De gegevens, bedoeld in onderdeel 6, onder a, van deze gedragsregels, zullen elk jaar in het jaarverslag van de Raad worden bekendgemaakt.
b. Het door de Raad uitgebrachte jaarverslag zal elk jaar op de website van de Raad worden geplaatst.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de Raad van de 9de juni 2014.

De Ondervoorzitter,
mevr. mr. drs. B. J. Doran-Scoop

De Secretaris
mevr. mr. C.M. Raphaëla

BIJLAGE D

Nevenfuncties en -werkzaamheden van de Ondervoorzitter en de leden van de Raad van Advies Curaçao in het jaar 2015

Naam	Nevenfuncties en -werkzaamheden
mevr. mr. drs. B.J. Doran-Scoop (Ondervoorzitter)	• Voorzitter van de Raad van Toezicht SGR groep (gehandicaptenzorg) • Consultant in organization development and human resource management, onder company name Scope Consultancy (since 1989) • Consultant/mediator onder company name Juriscope • Lid van de advisory board van Steering Committee Curaçao • Voorzitter van de service club Quota International of Curaçao Silver
ir. R. Gomes Casseres (lid) ²	• Lid van de Raad van Commissarissen Maduro & Curiel's Bank N.V., Curaçao • Lid van de Raad van Commissarissen Caribbean Mercantile Bank N.V., Aruba • Lid van de Raad van Commissarissen Maduro & Curiel's Bank (Bonaire) N.V., Bonaire • Lid van de Raad van Commissarissen van Travelsure Insurance Company N.V. (sinds 8 maart 2013) • Lid van de Commissie Selectie en Vorming Rechterlijke Ambtenaren (Raio Cie) • Lid c.q. bestuurslid c.q. lid van de adviesraad van verschillende verenigingen en stichtingen op cultureel en sociaal gebied, waaronder de Curaçao Lions Club, Stichting S.A.L. (Mongui) Maduro Bibliotheek, Dutch Caribbean Nature Alliance, Israëlitische Gemeente Mikvé Israel-Emanuel, Stichting Beth Haim Historical Society, Comité Inzameling Schilderijen Gouverneurs alsmede betrokken bij andere korte termijn particuliere en maatschappelijk projecten

² ir. R. Gomes Casseres is met ingang van 1 februari 2015 als lid afgetreden.

Naam	Nevenfuncties en -werkzaamheden
mevr. mr. L.M. Dindial (lid)	• CEO en President van the Curaçao Hospitality and Tourism Association • Voorzitter van de Geschillencommissie Kustwacht • Lid van de Raad van Commissarissen van RBC Bank
drs. Ch.P. do Rego MBA (lid)	• Voorzitter van de Monumentenraad Curaçao • Lid van het Dagelijks Bestuur van de Stichting NAAM (National Archaeological & Antropological Memory Management)(tot en met maart 2015) • Lid van de Raad van Toezicht van de Stichting Overheidsaccountantsbureau • Lid van het Hoofdstembureau Curaçao • Directeur Rego Consult (eenmanszaak)
Ing. G.W.Th. Damoen MSc. (lid)	• Adjunct-Directeur Risk & Compliance van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (de CBCS) • Gemachtigde van de CBCS belast met het management van de Giro Bank N.V.
dr. J. Sybesma (lid)	• Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten, juridisch adviseur • Secretaris van de Stichting OPAL (ten behoeve van de medewerkers van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten) • Lid van de Raad van Beroep Ambtenarenzaken bij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (HvJ) • Lid van de Raad van Beroep Sociale Zaken bij HvJ • Lid van de meervoudige kamer, bedoeld in artikel 37, derde lid, van de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie • Secretaris van de Stichting Carmabi en de Stichting Nationale parken Nederlandse Antillen • Parttime docent aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de University of Curaçao Dr. Moises da Costa Gomez • Redactielid van het Caribisch Juristenblad (CJB) • Secretaris van de Groepsraad Zeeverkenner Monseigneur Verriet
mevr. drs. Ch. Alberto	• Executive Director Vidanova Pension Fund Foundation • Lid van het bestuur van Dutch Caribbean Stock Exchange Foundation
mr. W.R. Flocker	• Advocaat bij FCW Legal • Voorzitter van de Raad van Toezicht van de University of Curaçao Dr. Moises da Costa Gomez • Secretaris van de vaste commissie Vennootschapsrecht • Lid van de Commissie Evaluatie Corporate Governance Curaçao • Bestuurslid van de Stichting IFE (Opleiding voor verpleegkundigen)(tot en met maart 2015) • Docent vennootschapsrecht verbonden aan de Stichting Juridische Beroepsopleidingen
mr. R. Sillé	• Samenwerking Fernando c.s. Tax Consultancy • Directeur RGS Consultancy BV • Gastdocentschap Sociaal Economische Faculteit van de University of Curaçao Dr. Moises da Costa Gomez
drs. H.T. van der Woude RC	• Chief Executive Officer van de Kooyman Groep • Algemeen directeur van de Antil Holding N.V. en Kooyman Aruba N.V. (Aruba) • Algemeen directeur Kooyman Sint Maarten B.V. (Sint Maarten) • Lid van de Raad van Toezicht van de Stichting Dierenbescherming Curaçao • Voorzitter van de Raad van Commissarissen van Funmiles Antilles B.V. • Voorzitter van de Raad van Commissarissen van Funmiles Aruba N.V. • Lid van de Raad van Commissarissen van Isotex Curaçao B.V.

BIJLAGE E

Door de Raad van Advies te gebruiken vaste dicta

Het Dictum

Bij de verschillende categorieën van ontwerpen van wettelijke regelingen luiden de dicta van de Raad - in oplopende mate van strengheid - zoals hierna wordt aangegeven.

I. Ontwerplandsverordening

De volgende dicta worden gebruikt bij ontwerplandsverordeningen.

1. "De ontwerplandsverordening geeft de Raad van Advies geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. De Raad geeft de regering in overweging het ontwerp bij de Staten in te dienen."
Dit dictum betreft een instemmend advies van de Raad, ook wel aan te duiden als een 'blanco advies'. Een advies waarin uitsluitend redactionele opmerkingen (apart op te nemen in een bijlage) worden gemaakt, wordt ook aangemerkt als een blanco advies.
2. "Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in overweging de ontwerplandsverordening bij de Staten in te dienen, nadat met het vorenstaande rekening is gehouden."
Met dit dictum wil de Raad zeggen dat hij geen zwaarwegende bedenkingen heeft tegen het ontwerp en dat hij slechts enige aanpassing van de ontwerplandsverordening zelf en/of van de toelichting adviseert.
3. "Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in overweging de ontwerplandsverordening niet bij de Staten in te dienen dan nadat met het vorenstaande rekening is gehouden."
Dit dictum geeft aan dat de Raad overwegende bezwaren tegen één of meer onderdelen van de ontwerplandsverordening heeft. Deze bezwaren kunnen meestal door aanpassing van de ontwerplandsverordening worden ondervangen.
4. "Concluderend heeft de Raad van Advies bezwaar tegen de ontwerplandsverordening en geeft de regering in overweging deze niet aldus bij de Staten in te dienen".
Dit dictum wordt gebruikt wanneer de Raad fundamentele bezwaren heeft, die alleen door ingrijpende aanpassing van de ontwerpregeling zijn te ondervangen.
5. "Concluderend heeft de Raad van Advies bezwaar tegen de ontwerplandsverordening en geeft de regering in overweging deze niet bij de Staten in te dienen."
Dit (zwaarste) dictum wordt gebruikt wanneer de Raad zodanige bezwaren heeft, dat deze niet door aanpassingen van de ontwerpregeling zijn te ondervangen en daarom adviseert de Raad om het ontwerp niet bij de Staten in te dienen.

II. Initiatiefontwerplandsverordening

- a. In de fase vóór het in behandeling nemen van het initiatiefontwerp door de Staten.
Adviezen over voorontwerpen van initiatiefontwerplandsverordeningen bevatten geen eindoordeel in de vorm van een dictum omdat in deze fase nog geen sprake is van een besluit om deze al dan niet in behandeling te nemen.
- b. In de fase na goedkeuring van het initiatiefontwerp door de Staten
Gelet op het feit dat er in deze fase geen mogelijkheid meer is om het initiatiefontwerp aan te passen, worden de volgende dicta gebruikt bij door de Staten in ontwerp goedgekeurde initiatiefontwerplandsverordeningen.

1. "De onderhavige door de Staten in ontwerp goedgekeurde landsverordening geeft de Raad van Advies geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. De Raad geeft de regering in overweging deze vast te stellen."
2. "Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in overweging de onderhavige door de Staten in ontwerp goedgekeurde landsverordening vast te stellen nadat met het vorenstaande rekening is gehouden."
Dit dictum wordt alleen in uitzonderlijke gevallen gebruikt.
Bijvoorbeeld wanneer de tekst van het ontwerp zelf niet hoeft te worden aangepast, doch zijdens de regering wel andere maatregelen/voorzieningen dienen te worden genomen opdat de toepassing van de regeling in de praktijk mogelijk zal zijn.
3. "Concluderend heeft de Raad van Advies bezwaar tegen de onderhavige door de Staten in ontwerp goedgekeurde landsverordening en geeft de regering in overweging deze niet vast te stellen."

III. Ontwerplandsbesluit, houdende algemene maatregelen

De volgende dicta worden gebruikt bij ontwerpen van landsbesluiten, houdende algemene maatregelen.

1. "Het ontwerplandsbesluit, houdende algemene maatregelen, geeft de Raad van Advies geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. De Raad geeft de regering in overweging conform de daarin opgenomen voorstellen te besluiten."
Dit dictum betreft een instemmend advies van de Raad, ook wel aan te duiden als een "blanco advies".
Een advies waarin uitsluitend redactionele opmerkingen (apart op te nemen in een bijlage) worden gemaakt, wordt ook aangemerkt als een blanco advies.
2. "Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in overweging conform de in het ontwerplandsbesluit, houdende algemene maatregelen, opgenomen voorstellen te besluiten, nadat met het vorenstaande rekening is gehouden."
Met dit dictum wil de Raad zeggen dat hij geen zwaarwegende bedenkingen heeft tegen het ontwerp en dat hij slechts enige aanpassing van het ontwerpbesluit zelf en/of van de toelichting adviseert.
3. "Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in overweging niet te besluiten conform de in het ontwerplandsbesluit, houdende algemene maatregelen, opgenomen voorstellen dan nadat met het vorenstaande rekening is gehouden."
Dit dictum geeft aan dat de Raad overwegende bezwaren tegen één of meer onderdelen van het ontwerpbesluit heeft. Deze bezwaren kunnen meestal door aanpassing van het ontwerpbesluit worden ondervangen.
4. "Concluderend heeft de Raad van Advies bezwaar tegen het ontwerplandsbesluit, houdende algemene maatregelen, en geeft de regering in overweging het ontwerp niet aldus vast te stellen".
Dit dictum wordt gebruikt wanneer de Raad fundamentele bezwaren heeft, die alleen door ingrijpende aanpassing van het ontwerpbesluit zijn te ondervangen.
5. "Concluderend heeft de Raad van Advies bezwaar tegen het ontwerplandsbesluit, houdende algemene maatregelen, en geeft de regering in overweging het ontwerp niet vast te stellen."
Dit (zwaarste) dictum wordt gebruikt wanneer de Raad zodanige bezwaren heeft, dat deze niet door aanpassingen van het ontwerpbesluit zijn te ondervangen en adviseert de Raad daarom het ontwerplandsbesluit, houdende algemene maatregelen, niet vast te stellen.

IV. Voorstel van een rijkswet

1. "Het voorstel van rijkswet geeft de Raad van Advies geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. De Raad geeft de regering in overweging om in te stemmen met aanbieding van het voorstel aan de parlementen van de landen."
2. "Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in overweging in te stemmen met aanbieding van het voorstel van rijkswet aan de parlementen van de landen, nadat met het vorenstaande rekening is gehouden."
3. "Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in overweging om niet in te stemmen met de aanbieding van het voorstel van rijkswet aan de parlementen van de landen, dan nadat met het vorenstaande rekening is gehouden."
4. "Concluderend heeft de Raad van Advies bezwaar tegen het voorstel van rijkswet en geeft de regering in overweging om niet in te stemmen met de aanbieding van het voorstel aan de parlementen van de landen."

V. Ontwerp-Algemene maatregel van Rijksbestuur

1. "Het ontwerpbesluit geeft de Raad van Advies geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. De Raad van Advies geeft de regering in overweging om in te stemmen met het ontwerp."
2. "Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in overweging in te stemmen met het ontwerpbesluit, nadat met het vorenstaande rekening is gehouden."
3. "Concluderend geeft de Raad van Advies de regering in overweging om niet in te stemmen met het ontwerpbesluit, dan nadat met het vorenstaande rekening is gehouden."
4. "Concluderend heeft de Raad van Advies bezwaar tegen het ontwerpbesluit en geeft de regering in overweging om niet in te stemmen met het ontwerp."

BIJLAGE F

Gebruik van zwaardere dicta bij ontwerplandsbesluiten, h.a.m.

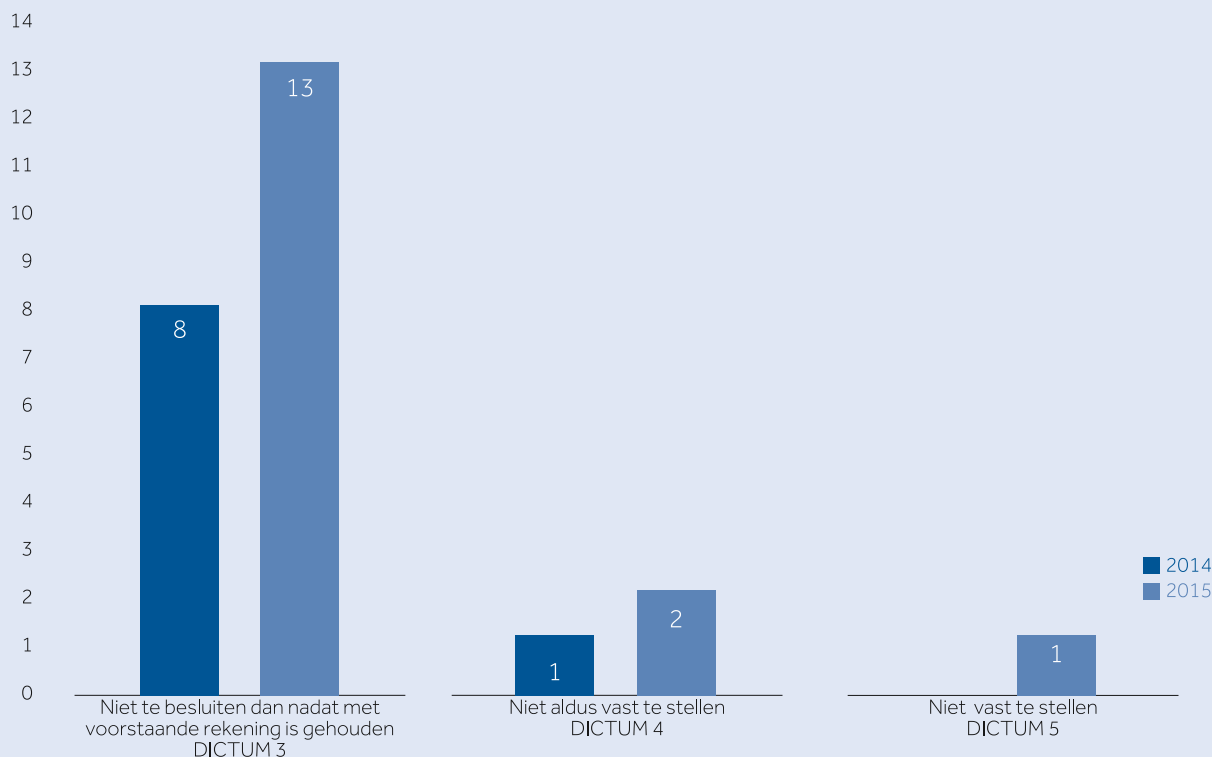
DICTA BIJ LANDSBESLUITEN, H.A.M.

Gebruik van zwaardere dicta bij ontwerplandsverordeningen³

		2014	2015
Dictum 3	Niet bij de Staten in te dienen dan nadat met het vorenstaande rekening is gehouden	8	13
Dictum 4	Niet aldus bij de Staten in te dienen	1	2
Dictum 5	Niet bij de Staten in te dienen	0	1

DICTA BIJ ONTWERPLANDSVERORDENINGEN

³ In deze bijlage zijn initiatiefontwerplandsverordeningen buiten beschouwing gelaten. Adviezen over voorontwerpen van initiatiefontwerpen bevatten geen eendoordeel in de vorm van een dictum omdat in deze fase nog geen sprake is van een besluit om deze al dan niet in behandeling te nemen. In de fase na goedkeuring van een initiatiefontwerp door de Staten gaat het slechts om de vraag of er zwaarwegende gronden zijn tegen vaststelling van de goedgekeurde ontwerplandsverordening. In deze fase is er geen mogelijkheid meer om het initiatiefontwerp aan te passen.

BIJLAGE G

Het wetgevingstraject betreffende ontwerplandsverordeningen

(Initiatief)ontwerplandsverordeningen waarover de Raad in het jaar 2015 advies heeft uitgebracht	Datum uitgebrachte advies	Status per 31 december 2015
1. Ontwerplandsverordening, tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek ter zake van de trust (zaaknummer 2013/021991)	28 januari 2015	R
2. Ontwerplandsverordening houdende regels inzake de heffing van motorrijtuig- en motorbootbelasting (Landsverordening motorrijtuig- en motorbootbelasting 2015) (zaaknummer 2014/052883)	12 februari 2015	R
3. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening op het beroep in belastingzaken 1940 en de Landsverordening administratieve rechtspraak (zaaknummer 2014/004831)	12 februari 2015	A
4. Initiatiefontwerplandsverordening Verplicht aanvullend minimum Bedrijfspensioen (Zitting 2013-2014-053)	4 maart 2015	I
5. Ontwerplandsverordening, houdende regelen ten aanzien van petroleum in het zeegebied van Curaçao (Petroleumlandsverordening zeegebied van Curaçao) (zaaknummers 2012/015807, 2012/15051, 2013/20269 en 2013/054818)	16 maart 2015	A
6. Ontwerplandsverordening inzake concurrentie (zaaknummers 2012/61578, 2012/8019, 2012/8764, 2012/38152, 2012/61584 en 2013/8119)	25 maart 2015	A
7. Initiatiefontwerplandsverordening houdende wijziging van de Landsverordening comptabiliteit 2010 (Zitting 2014-2015-057)	9 april 2015	I
8. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening van de 17de december 2014 tot vaststelling van de Begroting van Curaçao voor het dienstjaar 2015 (Eerste Suppletoire begroting 2015) (zaaknummer 2015/13616-a)	6 mei 2015	P.B. 2015 no. 82
9. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening Organisatie en Taakstelling Griffie van de Staten (A.B. 2010, no. 87) (Zitting 2013-2014-048) (zaaknummer 2014/004831)	20 mei 2015	P.B. 2015 no. 47
10. Ontwerplandsverordening houdende wijziging van de Landsverordening op de Scheepstonnagebelasting 2007 en de Landsverordening op de inkomstenbelasting 1943 (Zitting 2012-2013-027) (zaaknummer 2015/012304)	20 juni 2015	P.B. 2015, no. 45

A: Het ontwerp is bij de Staten aanhangig gemaakt • I: Bij de initiatiefnemer nadat de Raad van Advies over het initiatiefontwerp advies heeft uitgebracht • R: Bij de regering

(Initiatief)ontwerplandsverordeningen waarover de Raad in het jaar 2015 advies heeft uitgebracht	Datum uitgebrachte advies	Status per 31 december 2015
11. Ontwerplandsverordening houdende financiële regels voor overheidsentiteiten (Landsverordening optimalisering overheid gelieerde entiteiten 2015) (zaaknummer 2015/7994)	9 juni 2015	A
12. Ontwerplandsverordening houdende vaststelling van de jaarrekening van Curaçao voor het dienstjaar 2012 (zaaknummer 2015/018587)	9 juni 2015	A
13. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening beperking tabaksgebruik (zaaknummer 2015/012287)	16 juni 2015	P.B. 2015, no. 44
14. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering en de Landsverordening Algemene Weduwen- en wezen verzekering (zaaknummer 2014/060288)	19 juni 2015	A
15. Ontwerplandsverordening houdende regels inzake internationale bijstandsverlening bij heffing van belastingen (Landsverordening internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen) (zaaknummer 2015/020597)	15 juli 2015	P.B. 2015, no. 53
16. Initiatiefontwerplandsverordening strekkende tot het tijdelijk toekennen van bijzondere regelgevende bevoegdheden aan de regering met het oog op het bij voorrang wederom tot stand brengen van regelgeving die per abuis is vermeld op de bijlagen, bedoeld in artikel 1, tweede lid, van de Algemene overgangsregeling wetgeving en bestuur land Curaçao (Landsverordening tijdelijke delegatie t.b.v. reparatie negatieve lijst) (Zitting 2014-2015-065)	12 augustus 2015	I
17. Ontwerplandsverordening tot wijziging van artikel 12, eerste lid, en artikel 43, zesde lid, van de Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht (zaaknummer 2015/39754)	12 augustus 2015	R
18. Ontwerplandsverordening houdende regels voor de overheidsorganisatie betreffende het financieel beheer en de verantwoording daarvan (Landsverordening financieel beheer 2016) (zaaknummer 2015/011133)	17 augustus 2015	P.B. 2015, no. 79
19. Ontwerplandsverordening tot vaststelling van de begroting van Curaçao voor het dienstjaar 2016 (zaaknummer 2015/038823)	1 september 2015	P.B. 2015, no. 81
20. Ontwerplandsverordening houdende instelling van de Curaçaose burgerluchtvaart- en ruimtevaartautoriteit (Landsverordening verzelfstandiging Curaçaose burgerluchtvaart- en ruimtevaartautoriteit) (zaaknummer 2015/26841)	22 september 2015	R

A: Het ontwerp is bij de Staten aanhangig gemaakt • I: Bij de initiatiefnemer nadat de Raad van Advies over het initiatiefontwerp advies heeft uitgebracht • R: Bij de regering

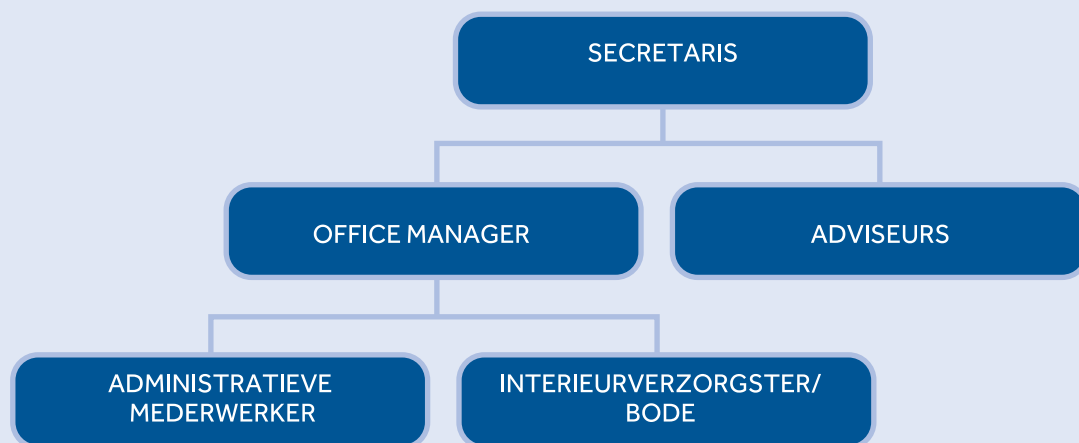
(Initiatief)ontwerplandsverordeningen waarover de Raad in het jaar 2015 advies heeft uitgebracht	Datum uitgebrachte advies	Status per 31 december 2015
21. Ontwerplandsverordening houdende regels omtrent het ondernemen van ruimtevaartactiviteiten vanuit Curaçao (Landsverordening ruimtevaart) (zaaknummer 2013/069888)	21 oktober 2015	R
22. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening op de omzetbelasting 1999 (zaaknummer 2015/004735)	26 oktober 2015	A
23. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening van de 17de december 2014 tot vaststelling van de Begroting van Curaçao voor het dienstjaar 2015 (Tweede Suppletoire Begroting 2015) (zaaknummer 2015/051377)	10 november 2015	A
24. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Pensioenlandsverordening overheidsdienaren (zaaknummer 2015/036439)	11 november 2015	P.B. 2015, no. 78
25. Ontwerplandsverordening houdende vaststelling van de jaarrekening van Curaçao voor het dienstjaar 2013 (zaaknummer 2015/52288)	1 december 2015	R
26. Ontwerplandsverordening houdende wijziging van de Landsverordening funderend onderwijs, de Landsverordening voortgezet onderwijs en de Landsverordening secundair beroepsonderwijs en educatie (zaaknummer 2014/022873)	8 december 2015	A
27. Ontwerplandsverordening houdende wijziging van de Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht (zaaknummer 2014/004390)	8 december 2015	R
28. Ontwerplandsverordening tot wijziging van de Landsverordening tarief van invoerrechten (zaaknummers, 2015/038075, 2014/062715 e.a.)	22 december 2015	R

A: Het ontwerp is bij de Staten aanhangig gemaakt • **I:** Bij de initiatiefnemer nadat de Raad van Advies over het initiatiefontwerp advies heeft uitgebracht • **R:** Bij de regering

BIJLAGE H

Organogram en samenstelling van het Secretariaat van de Raad van Advies van Curaçao

Organogram van het Secretariaat van de Raad van Advies van Curaçao

SAMENSTELLING VAN HET SECRETARIAAT

Secretaris

Mevrouw mr. C.M. Raphaëla

Adviseurs

Mevrouw mr. I. Hiemcke

Mevrouw mr. E.F. Morillo-Roosje

Mevrouw mr. N.M. Eugenia

Mevrouw mr. W.A.M. Hu-a-ng

Office Manager

Mevrouw J.B. Elvilia-Seedorf

Administratieve Medewerker

Mevrouw S. E. Benschop ¹

Mevrouw S. Daal ²

Interieurverzorgster/ Bode

Mevrouw S.M. Sambo

¹ Mevrouw S.E. Benschop heeft de functie van Administratieve Medewerker bij het Secretariaat van de Raad van Advies van Curaçao tot en met 11 oktober 2015 bekleed.

² Mevrouw S. Daal heeft vanaf 12 oktober 2015 als invalster gefungeerd bij het Secretariaat

RAAD VAN ADVIES
VAN CURAÇAO

Architectenweg 1
Saliña, Curaçao

Tel.: +599 9 461 2678

Fax: +599 9 465 2676

www.raadvanadvies.cw